manresa novembre de 1930 núm. 1

un pòrtic

en projectar aquesta revista-portantveu d'algú, mirall i reflexe d'un pensament emancipat - no cercarem pas l'escalença de trobar-li un nom-símbol, ni l'encert de proporcionar-li un bateig significatiu. si, per un atzar favorable, el mot «ara», escollit per la seva netedat i pel seu simplicisme, es ple de suggestions, ens caldrà refusar-ne la culpa i precisar la legitimitat d'aquestes. aquest «ara» de sobre el pòrtic, és aliè a tota actualitat frívola o barroera; no pertany a l'hora vasta i clamorosa del món modern, sinó als moments quiets i fecunds de la nostra vida interior, íntima. aquest «ara» que precedeix les presents paraules, és localitzat, tertulianitzat, és l'«ara» del nostre pensament i de les nostres activitats; precisem que és un «ara» propi, susceptible de patent i d'ortodoxia; és un «ara» orgullós, àdhuc. no ens incorporem, doncs, a l'«ara» genèric i imprecís del món modern. refusem les suggestions d'adaptabilitat, d'actualitat i de contemporaneïtat vulgars que pugui produir el nostre nom. tampoc anem a eriginir-nos en definidors de l'esperit modern, ni molt menys a crear, pedants, l'hora o el corrent moderns. aquest «ara» abans expressat és el punt de partença de la nostra labor lliure - lliure d'estipendi, lliure de mètode, lliure de regularitat. diem el mot i, seguidament, conseqüents, escrivim les primeres vicissituds d'aquesta nostra etapa. es potser, doncs, un mot d'ordre o una consigna; i encara és el mot del «nostre» ordre. per això les suggestions d'aquest emblema, es produeixen, segurament, d'esquena a l'actualitat del gros i del petit públic. es que aquest «ara» és estretament, genuïnament nostre.

www.memoria.cat

suggerències

fou un canvi cru, - dec reconèixer.-ho havia acabat de llegir els «salms de david» traduïts per serrano.

com un autòmata em vaig aixecà i vaig collocar-los en el seu corresponent prestratge, amicalment, vaig passar-li la mà sobre el llom. és una carícia que sempre faig a tots els llibres que he llegit amb complacència.

ells, sembla que ho comprenen i us en regracien, no en dubteu.

després vaig seguir fent l'autòmata, vaig donar una ullada a tots els llibres.

els meus ulls, lànguids i mig aclucats, faltaven d'expresiò. es veia que la meva ànima no era amb mí.

més dieu-me, és que es necessita l'ànima per viure?

. . . . . .

el coll continuava girant sobre les espatlles i els peus, pesats, s'aixecaven sobre les llosetes per donar unes passes menudes, divagant.

era la meva bèstia, que com té per costum, desdoblada completament, seguia les seves funcions vitals i rutinàries.

ella, està ben ensenyada, lloc d'aprofitar-se dels moments de llibertat, resta dòcil, i *aparentment* continua l'ordre de la vida.

jo, seguia abstret, si la materialitat d'una pell, — que apergaminada i embrutida per la pols recobria unes pàgines impreses, — no hagués cridat la *meva* atenciò.

les mans, *unes mans*, seques, grogues, tremoloses, s'avençaren àvides, empenyudes pel desig.

el llibre fou arrencat brutalment, ruïdosament.

quedà aplacat *un* desig, fou descobert del secret la no existència, els nervis es distengueren, el cor agafà un ritme..... el de sempre, un ritme quiet.

era senzillament els escrits d'uns doctors de l'església. per despit vaig voler dissimular el *meu* fracàs, totes les meves potències anímiques semblaren concentrar-se sobre aquelles planes.

* * *

així vaig llegir el «símbol de sant atanasi»; permeteu-me unes suggerències.

* * *

fou un cambi cru,—ja ho he dit.

jo, acabava de llegir els «salms de david», jo, sentia encara la veu d'un home de cor, d'un home que sabia plorar i sofrir, d'un home que sabia parlar *amb un deu*.

i ara.....

ara em trobava dintre un confusionisme, dintre una especificació embrolladora, dintre un desvarieig.

tenia d'*una* divinitat, un concepte clar, ple de llums, ple de sentiments, d'*ell* n'havia sentit la fresca rialla, fins el plorll; i ara... me'l presentaven desconegut, fet un fenòmen, fet un absurd, ficat dintre un caos, i — encar mès, — transformat en un ninot ridícol i antipàtic.

fou un canvi cru, — ho repeteixo. dins el meu cervell, es barrejaven, confonien, sobreposaven, quedaven units, pel mateix lligam, per la mateixa substància gris, llefiscosa, dos conceptes oposats. la puresa d'un pastor i el refinament d'un idiota.

f. p.

marges

un poeta

voldría saber perquè s'ha dit abundosament i arreu que baudelaire és un poeta insà. he pretès donar a aquest mot una justificació, encara que no justa, almenys versemblant. no he pogut. baudelaire no és, no pot ésser un poeta insà. miraculosament ben dotat per la naturalesa, d'una rara sensibilitat, sempre descontent, inadaptable, massa saturat d'ell mateix, massa analista d'ell mateix, posseït d'una perpètua i turmentadora angùnia interior, arrauxat, necessària i fatalment, la seva persona i la seva obra, havia d'ésser d'una dissonància revoltant, antitética, essencial, en el medi, tant literari com social de l'época. si de bell antuvi — i això es comú — ens sorprèn per la seva novetat insospitada i el seu atreviment incissiu, de seguida que us hi heu familiaritzat, quedeu corprès de tal manera de la seva senzilla beutat, de la seva exquisida elegància, i sobretot, de la seva transparència, que dificilment — jamai, gosaria dir — l'oblidareu. les seves planes amargues, pessimistes, folles, sarcàstiques, en les quals a troços i palpitant — sagnant — s'hi veu el seu cor llatzerat, la seva ànima dèbil i sofridora, tota la seva vida interior abassegadora i decadent, ens obren la visió d'un mon inèdit, en el qual hi trobeu el parió de quelcom vivent que jau enterrat dintre nosaltres. i sobretot ens sedueix aquell desig de vida que s'alça victoriós darrera l'immensa deso-

www.memoria.cat

lació del dolor, aquell viure ple i esclatant, aquell trobar-se i retrobar-se constantment en la seva ànima, aquella mùltiple vivificació de tot el què sigui humá. i axó no es pas insà. tots sabem les proporcions que prenen tots els fets de la vida interior al estampar-se al paper. tots sabem també, les lamentacions desesperades que fan escapar un dolor massa acerb.

peró diré; aquell que vulgui llegir baudelaire, ho ha de fer sens portar a la ment cap prejudici ni cap limitació de cap moral determinada.

qui al llegir baudelaire ho fassi amb regles étiques massa absolutes i rígides val més que no obri ni la primera plana: i és perqué aquell ja el condemna abans de llegir-lo. amb baudelaire ens hi havem d'enfrontar, nets de tot aliatge i pressentiment.

per fi: hom afirma que baudelaire és un anormal. abans caldria saber, peró, fins on arriba la normalitat, i on comença la superació.

n.

entremés

l'obligació

m'han posat l'obligació d'escriure, de la mateixa manera que podien posar-me un ull de vellut o un sabre a la cintura. amb un ull esborrat no m'hi veuria gens bé; amb un sabre a la cintura no m'hi veuria de content. això vol dir que l'imposició d'una obligació perjudica la claredat de la meva vista (l'obligació, doncs, encega - cal apuntar aquesta), així, si en els meus codiments frívols no enfoco bé les qüestions o caic en defectes d'interpretació, no serà meva la culpa. aixó que hom en diu la culpa serà únicament imputable al defecte visual que, inevitablement, l'obligació causa.

l'assumpte

perquè el primer inconvenient de no llucar-hi bé, es topa en anar a la recerca de temes comentables. no se'n troben així com així d'afers aprofitables. i si hom no s'hi veu bé, encara se'n troben menys.

però parlem

quan el vulgus no sap de què parlar — el vulgus potser no parla mai — enfoca els temes del temps i de la moda. el temps i la moda són, però, dos — enemics meus. el temps és, altrament, pesat, cançoner — versos de bonavia, calendari bonavia, bloc bonavia, tot això és el temps — la moda l'he perduda, enllà del temps..... i no perquè se l'hagi quedat presonera, en bonavia.

i la política

també podria teoritzar un xic sobre política, si les circumstàncies fóssin lleus. no m'hi arrisco, encara. és una cosa embolicada, un enfarfec de conceptes que fa por de perdre-s'hi. un altre dia inserirè, no obstant, la conferència, que sobre política va donar «el moment actual».

s'explicà amb claredat de conceptes. l'auditori emportat per la bellesa i lluminositat de les seves frases el feu objecte de l'ovació més franca i sorollosa que en aquell pais — «el gran desori» — es recorda.

jo n'he sentit a parlar.

no cal frisar

un altre dia discutiré de la gran vulgaritat de la filosofia, l'hermenèutica, xilografia, topografia, sintonia, numismàtica, comparades amb el desvetllament europeu que està experimentant la típica i tòpica espanyolada de la nostra agudesa política.

això serà un gest de conservadorisme pur. però ja hi haurà temps. no cal frisar.

andreu galceran.

alguna cosa

retallem un fragment de les profecies de paul morand per 1960.

....«l'«èlite» francesa es farà extremista. caldrà cercar tot l'art en la poesia, car les novel-les cada vegada seran pitjors. anatole france i marcel proust seran estudiats en les universitats com els darrers clàssics. la pintura, després de la gran època cézanne-picasso, caurà en decadència. la música i l'esport seran els dos plaers de la humanitat».

www.memoria.cat

un conte

gris

l'home de la misèria es passejava aquella tarda amunt i avall del meu carrer; aquella tarda monòtona, grisa, esblaimada. anava demacrat i pàl-lid; tan demacrat que l'haurieu confós fàcilment amb mí mateix, tan pàl-lid, que l'atmòsfera emboirada se n'encomanava un to groc mortuori.

anava amunt i avall amb una parsimònia forçada: no podia estirar les cames més enllà d'una passa darrera l'altra; no caminava a grans gambades com un fantasma, feia més aviat unes passes prudentes i mesurades de carter de barri; però l'home de la misèria allargava inversemblantment els braços en un gran geste tràgic; els allargava sense que cap nosa pogués impedir-ho. un braç entrà pel balcó de la meva cambra. un altre braç s'enfilà espais amunt per abastar l'estel amb cúa del meu optimisme i rebregar-lo com una cosa inútil.

una mà fèrria se'm caragolà al coll amb sanyuda violència; vaig tossir, vaig parar de fumar, vaig desfer-me el coll de la camisa. l'aire s'enraria al meu entorn com dintre la campana pneumàtica de l'ocell. volia cridar i no ho feia, volia protestar i no en sabia, volia rebel-lar-me i no atinava a empunyar cap arma. (una espasa dels temps mitològics, d'aquelles que occien dracs fabulosos, no hauria pogut res amb l'home de la misèria). la mà fèrria s'agegantia sota el meu mentó: es feia obscura, grandiosa, fantasmagòrica. em privava l'horitzó de les quatre parets: l'horitzó ranci de quatre parets emblanquinades. aquella tarda tot ho era d'emblanquinat: emblanquinat i macàbric. tot l'horitzó pertanyia, com un terreny enfeudat, a l'home de la misèria.

aquell monstre, amb els seus dos braços brutals, enormes, s'infiltrava per tot arreu amb un esperit despòtic que consumia la meva ànima; la seva mala essència ja gairebé ho era tot: era la pena llarga i inútil d'un dia rúfol, sense llum, ni color; era la sort d'un calaix buit; era la desgràcia lamentable d'un cor espellifat i d'un esperit ala caigut; era la fam, la dissort, la pesta de la filosofia i el tedi de la reflexió; era una sensació de buidetat inexplicable que travessava de part a part aquell mapa mundi penjat en un pany de paret de la meva cambra; era una corrossió infame del meu **esperit per viure.** era una engruna de suïcidi moral i era tota la mort material, pesanta i dolorosa; era la bona fé girada cap per avall; el desig esclafat abans d'ésser desig, i el desig momificat, quan ja és desig.

ahir, avui, demà, sempre, **sempre!!!** aquestes eren les hores que cantava el rellotge de la meva cambra. «jo no sé, jo no sé!» — em deia; jo no entenc aquesta nul-litat en què s'ha entregat la meva jovialitat entusiasta. jo voldria que sortís el sol i dissolgués i difongués totes aquest enfarfec d'engúnies i aquestes aglomeracions de tràfec. perquè, dintre el meu cervell s'hi alçava una cridòria sorda; però quan la meva rebel-lió cuidava d'esclatar, l'home de la misèria ja no existia: es feia fonedís, volàtil; s'amagava de la perifèria al centre, entrava dintre el meu cor i m'enmetzinava les entranyes. jo no podria dir en quina quantitat, perquè no hi havia mesures, aquell dia; tot era incalculable; súbtil, inconsúbtil, dúctil; tot era com un pesombre de somni; tot com un vas d'aigua en dejú; tot desproveït de sentit com un tinter per estrenar; tot buit, tot elàstic, tot inútil: **tot ingravit.** el sentit de la vida havia perdut pes: era un sac de forats, sense gravidesa, ni morbidesa: era un laberinte gris, alambicadament trist, del qual jo no en podia eixir. era l'aire sense l'aire, l'atmòsfera sense l'oxígen, l'oxígen sense el baló...

***

l'home de la misèria acabà, tanmateix, aquell dia amb les agalles personalíssimes del meu optimisme. «et porto una mica d'ambient de tot arreu! — va dir-me. l'estel amb cúa del meu optimisme, rebregat, ert, inútil, va caure de dalt l'horitzó, fet una llàstima. vaig confitar les restes en una capceta de cartó, i aviat es convertiren en una bèstia perillosa: jo no sé si era un escurçó o un elefant en miniatura. però a part d'aquesta metamòrfosi, jo us dic que és cert que l'home de la misèria agitava aquell dia els braços com un energúmen. i si ara, jo mateix, sóc buit de dintre les entranyes, jo no hi tinc cap culpa.

j. martí farreres.

www.memoria.cat

la cambra buida

et sento, amor, dins de la cambra buida,
com un imperceptible batec d'ales,
com un glavi suspès de dalt el sostre,
que fa la pèndola amb un fil de seda;
et sento, amor, dintre la cambra trista;
tot sol com sóc, al teu costat m'isolo:
tu ets perillós i vas balancejant-te
amb fil de seda;
si passa el temps, i dels records m'emparo,
si cuito a abandonar-me en melangies,
s'escanya el fil i el glavi m'amenaça,
inevitable.
o bri que lligues la terror al sostre
de ma cambra!
deixa'm en pau, trenca't si vols, i caigui
l'amor on sigui;
jo no t'estiro pas, jo no t'escanyo,
és el pes de l'argent i de la fulla
del glavi de l'amor suspès en l'aire,
que t'esprimatxen;
és l'amor tan pesanta i dolorosa
que t'estirgaça;
l'amor que ens persegueix sense cap pausa,
la que en la cambra solitaria i llisa
s'hi estatja, convidada
per ningú.
es l'amor, que t'estirgaça;
només l'amor, inoportuna i folla,
només l'amor, la pèndola intranquila
suspesa en l'aire;
ella, només, t'estirarà tan gràvida
fins a trencar-te,
o fil dels meus records i anyorances,
o còmplice innocent!, sense saber-ho
enfonsaràs el glavi en la meva ànima.

j. m.

www.memoria.cat

francesc padró

erudició - busques

el llibre de jean jacques brousson, titulat "anatole france en pantufles" és una revelació de coses íntimes, atribuïdes al seu mestre, servides amb un abundós entremès de narracions. és un llibre que sempre serà d'actualitat palpitant, car contribuí amb allò que alguns en diuen "impertinències de deixebles" i que jo mantes vegades en aquest cas en dic "esforços d'imaginació", a produir aquell fet insòlit, que un gran escriptor, fos més honrat en vida que en mort.

el valor literari de france es posà en dubte pel gros públic.

se li retreia, com a séneca, la seva vida privada.

per altre part criticar el secretari, fora faltar als meus principis; jo, en el seu lloc, hauria fet el mateix; la imaginació es el pulmò de l'ànima, "la mentida i la literatura, es el què diferencia l'home de la bèstia", digué alfred vigny.

i és en virtut d'aquesta màxima que tots devem perdonar-li, a cambi de fer un llibre polit; si el gros públic es suggestiona és perquè no sap el qué són els literats.

●

mirem-ne alguns retalls: és anatole france qui parla per ploma del seu secretari: "una nit, estava jo en el teatre italià de la place ventadour. entra un home de petita talla. ja feia estona que el teló era aixecat. busca una butaca. estan totes ocupades. s'arriba fins a mí, i diu, donant-me un cop a l'espatlla: cedeixi'm vosté el lloc, jove: sóc el sr. ingres. em vaig aixecar, el vaig saludà amb emoció, i tota la nit vaig estar-me dret i arrobat junt a ell. era el senyor ingres!!".

●

un fragment collit a l'atzar del «candide»:

. . . . . .

— mestre, venim a pregar-vos que ens digueu perquè ha estat creat un ésser tan estrany com l'home.

— què t'emboliques? - li va dir el dervitx; - per ventura és això el teu negoci?

●

la separació de la *matèria* i de l'*esperit* és una cosa que sempre ha tingut èxit dins els camps literaris; reviseu, sinò l'obra d'en javier de maistre.

és un autor força recomanable.

●

jo crec que weills és un inspirat en de maistre; la separació del visible amb l'invisible, de la realitat amb la fantasia, no és altra cosa que aplicació de la teoria del desdoblament de l'home en *bèstia* i *ànima*.

●

aquí tenim un pensament força bonic; és de pope, l'he trobat casualment, i no em puc sustreure al desig d'escriure'l: "l'home no hauria d'avergonyir-se de confessar les seves equivocacions, doncs fent aquesta confessió diria únicament que sap més avui que no pas ahir".

●

ja que les donem per aquest cantó, en va un altre de e. pöe "l'home es l'esclau més perfecte del costúm; i mil casos de la rutina de la seva existència són considerats com essencialment importants, quan no son tals, sinó perquè l'home fà d'ells necessitat de rutina".

●

abans tenien una idea molt pobra de la imaginació si he de donar crèdit a aquest fragment de "eraste" (edició feta a paris en l'any MDCCLXXVI llibreria vincent) en el volum I, entreteniment II, pàg. 32, diu, ho copio literalment: "*l'imagination* eft la faculté de fe repréfenter les objets abfens fous des images corporelles; ainfi, pendant la nuit, je puis me repréfenter mon père, mon frère, ma

www.memoria.cat

fœur, & tout æutre objet que je ne vois pas". no admet comentari.

●

si tothom entengues la virtud, segons el llibre ja esmentat, no faltarien els virtuosos; és lamentable que encara avui, any 1930, molts individus pensin com en 1776; mireu, sinó, pàgina 326 del volum I: "La vertu eft une difpofition & une habitude de notre ame à faire le bien, c' eft-a-dire, ce qui eft conforme à l'ordre", i continua per a fer més gran l'afirmació: "Ainfi, la vertu n'eft autre chofe que l'amour actif & agiffant de l'ordre...." ja en tinc prou, no vull continuar reproduint més fragments; us asseguro que no soc del tot virtuós segons "l'ami de la jeunesse" l'altre títol de l'"eraste".

●

l'altre dia em succeïa un fet semblant al que descriu alfons daudet en el seu conte "l'elixir del pare gaucher" si bè, com el seu protagonista, interrumpía la quietud conventual amb desaforats crits de:

a paris hi ha un pare blanc,
patatim, patatam; tarabam, tarabim;
. . . etc. . . . etc . . .

i afegia molt convençut, que aquest dit *pare blanc*

..... fa ballar les mongetes,
trin, trin, trin, dins un jardí,
. . . etc. . . etc. . .

jo senzillament alterava la tranquilitat d'un sopar familiar, dient, tot mirant-me l'ampolla (a la discreció del lector deixo, *quina ampolla).*

o bouteille
pleine toute
de mysteres.....
. . . . . .

no cal dir que acabava de llegir rabelais.

●

com comença una novel-la romàntica de l'any 1859, d'aquelles que tant es llegien:

«eran las cuatro y media de una fría y seca tarde de invierno.

trasponía el sol pálido, por decirlo así, y triste, como si sintiera frío, tiñendo apenas con un leve resplandor rojizo, un horizonte de nubes cárdenas, que.....».

un altre fragment de la mateixa:

....«la primera databa de dos años antes: estaba escrita en verso, y era conceptuosa, hiperbólica, metafísica, llena de rasgos magníficos, de pensamientos profundos, y un tanto argumentista y gongórica.....»

●

les guerres fratricides, si no tenen l'origen, tantmateix tenen l'aprovació divina. no altra cosa sembla dir aquest fragment bíblic (el èxode, càp. XXXII, n.° 29).

.....i moissés els va dir: avui haveu consagrat les vostres mans al senyor, matant cada ú amb *sant zel, fins* el propi fill i el germà: per això sereu beneïts.

●

l'antiquari antoni palau, de barcelona, en el catàleg n.° 26 diu:

«637 - RELOX de la Buena Muerte, que señala las horas a sus congregantes con las meditaciones y constituciones por un hijo de la Congregación. *Barcelona, B. Giralt* 1791; 4.°, perga., 5 fulls, 280 pàg., 3 fulls.»

i afegeixo que això està quelcom equivocat, doncs aquest llibre — imprés a barcelona per bartolomè giralt — data de 1711.

i, demés, que el tinc duplicat i per conseqüent a la disposició dels lectors i companys de la penya «**ara**».

www.memoria.cat

ara - propòsits

— aquesta revista no és fí, particular o general, del nostre cenacle; no és altra cosa que mitjà per obtenir l'activitat i el desenrotllament culturals, als quals aspirem.

—un programa, encara que fos mínim, resultaria cosa escaienta. no podem, però, llençar al públic un manifest artístic en aquesta hora de manifestos polítics i socials. no ens interessa tampoc manifestar-nos en el ram artístic; volem únicament donar una nota de modernitat, no pas un manifest de modernitat. no ens interessa fer veure que som, sinó ésser; no ens interessa el públic, sinó la petita porció de comprensió que es pregui trobar en el públic.

— som inexcusablement moderns; venim, si és precís, a exigir les responsabilitats que calguin pels grans desastres artístics dels dos jocs florals celebrats darrerament en la nostra ciutat.

— totes les responsabilitats d'aquesta espècie són, en bona doctrina, exigibles.

— venim a barallar-nos amb els inexistents crítics d'art de casa nostra.

— desitgem combatre el primitivisme periodístic, en totes les seves formes (ruralisme, polèmica personal, incorrecció literària, comercialisme, incoloritat) imperants a casa nostra.

— venim a trencar el glas dels prejudicis i les opinions localistes. haurem de fer constar que no tota la cultura artística es redueix a música clàssica professional i a exposicions pictòriques d'abigarrada heterogeneïtat. hem de batallar contra la rutina i la fredor del nostre sentiment artístic; àdhuc, contra la inexistència de l'elegància artística en el nostre viure i els nostres procedirs.

— aquesta revista no ha de donar, però, la batalla; el nostre cenacle es refía encara de propagandes més eficients i a l'abast del públic.

— "ara" projecta un cicle d'anticonferències educatives.

— aquesta revista no es troba de venda en cap quiosc de periòdics, ni centre de suscripcions; no fem de la nostra veu una mercaderia de comerç; situats com som d'esquena al públic, no hem de confiar en el públic, ni en la predilecció del públic.

— aquesta publicació viurà de la protecció desinteressada dels homes anònims; no volem mecenes amb aires de protecció patriarcal, ni amb consells de docta suficiència. la impremta on s'edita aquesta revista, despatxarà els exemplars à preu d'or: perquè serà or la protecció generosa dels «grans comprensius».

— «ara» no vol fer propaganda de pulcritud, per gràcies d'una tipografia perfecta, rica, costosa; els nostres medis son modestos. creiem que s'ha abusat de la tipografia i dels tipògrafs com a bandera de combat i propaganda. menyspreem la propaganda tipogràfica.

— aquest portantveu parlarà dels llibres que se li remetin i tindrà per ells un interès i una espectació palpitants.

aquest número de "ara" conté les naturals incorreccions i deficiències inherents a tot primer número. hem de lamentar la manca de col-laboració d'uns bons amics nostres, absents d'aquestes pàgines per atzars inevitables.

imp. i llib. p. alcaraz de bausili, passeig, 51, telèfon 443 - manresa

www.memoria.cat

C. Valles

SIVITAS MINORISA

manresa desembre de 1930 núm. 2

doble fermança

En afiançar en aquest segon número la nostra existència, desitgem afermar-nos, de semblant manera, en la nostra posició de sana exclussivitat i productiu egocentrisme, acusada en les nostres primeres paraules. Diem ara — i en fem una asseveració emblemàtica d'utilitat contínua — que ni la crítica veïnesca ni les envejoses enraonies dels malcontents, podran alterar gens ni mica l'estabilitat activa de la nostra conciència intelectual. No hem vingut a fer nosa a ningú, per a que ningú ens faci nosa a nosaltres; hem pensat donar un crit de sociabilitat, de modernitat i de tempranca intelectual; no volem recollir, doncs, la contesta sorda del buit, ni la resposta crua dels idiotismes estereotipats. Reclamem, quan menys, un lleuger barnís de civilització. No ens fa res que no sigui civilització local o manresana, mentres sigui àmplia i autèntica comprensió. No ens trobem tancats en cenacle sota el segell del localisme: més aviat hem clos les portes de fora casa, que no pas ajustat els porticons de casa nostra! més aviat ens hem tancat dintre el món, que dintre la ciutat, més aviat dintre l'esperança, que dins la tradició. Parodiant un poeta diriem que el nostre esperit vol situar-se, sense exigències en qualsevulla posició: en qualsevol i en qualsevulla tessitura, mentre sigui fora de l'àrea del localisme xafarder, ricament tradicional i poca-solta. Onsevulla que sigui, mentre caigui fora d'aquesta àrea!

Reproduïm, doncs, el nostre pòrtic del primer número, juntament amb els nostres propòsits clarament insinuats; afegim ara el nostre remerciament als comprensius que ens han rebut amb esperit equànime i equilibrat; fem constar la nostra absoluta conformitat amb els vaticinis de llarga vida que algú ha promulgat amb referència a la nostra revista; donem, finalment, aquest segon número com una doble fermança de consolidació: consolidació d'existència, i ensems, com una inestimable propaganda de vitalitat, consolidació de posició.

www.memoria.cat

marges

teoritzant

En la producció literària—i generalitzant, tota obra d'art—l'influència massa profunda dels mestres que foren, la petxada massa intensa del pretèrit damunt el present, significa, sempre, una pèrdua de la personalitat, una inutilitat de la cultura que no sap on trobar, que no posseeix, els elements necessaris per fer l'obra original i representativa. El mateix podriem dir del realitzador, de l'artista, que s'ha d'acollir a un cenacle, a una escola, a una tendència determinada, a l'ombra de la qual produeix. Per això, tota escola, tendència o cenacle, que cregui en la perpetuïtat i fixesa d'uns principis determinats, en uns moments donats de la seva vida, podrà fer obra artística, però un cop evolucionats aquests principis, un cop vells, la seva producció no tindrà personalitat.

I això perquè, precisament, l'obra literària o artística, té o no té valor, segons sigui la seva identitat amb l'ambient i amb l'època en que es realitza. Així, doncs, la realització será tant més plena, com més individual, com més deslligada, com més independent sigui de totes les normes estètiques establertes. Un artista, estigui agrupat a la tendència que estigui, sempre ha de posar la seva personalitat, el seu «jo» estètic, per damunt aquella tendència en la qual milita. Podeu estar segurs que si fa això, la seva labor tindrà aquella relació, aquella secreta intimitat, aquell essencial lligam amb la naturalesa de la seva època, que es indispensable a tota obra d'art.

Ara: la producció d'un autor podrà ésser volguda o no pel seus coetanis, podrà fracassar, sorollosament fracassar entre el públic comercial i àdhuc entre els técnics; però aquest jutjament favorable o desfavorable, no vol dir que aquest autor tingui o deixi de tenir personalitat, és a dir, aquella condició de l'obra d'art: l'esperit de la cultura, entremig de la qual produeix. Tot està en la recepció, en la gestació, en la individualització, en la plasmaciò que fa l'artista en el seu fur intern, de totes aquelles manifestacions sempre profundament humanes, però, que el volten.

Sobre l'art frívol s'hi podria fer llargues observacions: el music-hall, per exemple, a vegades és corprenedorament artístic.

Una observació: Cal remarcar que les relacions de la personalitat de l'obra i el temps en el qual es produeix, han d'ésser essencials, és a dir, l'obra ha de contenir aquelles característiques fonamentals, que donen la fesomia única, insobornable, ingènita, a una edat determinada, i la diferencien tant de les anteriors, com de les posteriors.

L'obra literària o artística, per tant, ha de tenir marcada la modalitat de l'ambient, de la raça, del temps, en que ha estat produïda, sempre, però, segellada, personalitzada, vivificada, per la suprema creació del literat o artista.

n.

alguna cosa

D'un article de Valery Larbaud:

«...Entre les coses espirituals que el jove freqüenta, no n'hi ha ni una que toqui la vida en més punts que aquesta literatura que ell anomena moderna. Fortifica la seva conciència, aclareix, explica i comenta la seva experiència: enriqueix els seus sentiments; l'adverteix, l'encoratja, el guia, el conté: El pren per confident, li proposa models i línies de conducta, nodreix i fa créixer la facultat que ell té d'observar-se i i d'ésser atent als altres. L'eixoribeix, el posa en guardia contra moltes mentides ja que es fastiguejà de satisfer-se a baix preu. Li fa veure i mirar millor allò que l'envolta. Li fa veure millor la bellesa i l'actractiu d'aquelles altres coses que el Deure li feia amargues...»

www.memoria.cat

el vent i el què hom sent

Quan hom neix, alegria es sent.
Quan hom mor, trist és el vent.
Vent àlgid que forada oïdes,
que enrogeix un nas mesquí,
que els ulls fa somicar de tristesa,
que un cor embolcalla de setí
ple de neguit, tot raresa.
Aixeca fulles del llibre del món,
les arrossega no sap vers on,
i les trepitja amb sa tenuïtat.
Bruel pruijós, fosc de timbre,
romp la voluntad del mimbre.
Remunta al cel:
és que veu l'estel.
Crida el porter:
—Apagueu el llum!
—Cremarà fins tard.
—El bufaré.
S'ha apagat l'estel.
Tristor amarga de fel!
De Déu vé la ira...
Tro de fúria ressona,
d'un mortal dalt la trona.
Tenebres escampa,
melodies vives
ara canta.
Xiula després,
arbres en dança,
llarg el xiprés,
fuat com llança.
Quan hom mor, trist és el vent,
quan hom neix, alegria es sent.

j. amat i piniella.

www.memoria.cat

francesc padró

erudició - busques

De la novel-la "Thaïs" — "Certes, se dit-il, le temps n'a point de réalité. C'est une pure illusion de notre esprit. Or, comment, s'il n'existe pas, pourrait-il m'apporter ma mort?.... Est-ce à dire que je vivrai éternellement? Non, mais j'en conclus que ma mort est, et fut toujours autant qu'elle sera jamais. Je ne la sens pas encore, pourtant elle est, et je ne dois pas la craindre, car ce serait folie de redouter la venue de ce qui est arrivé. Elle existe comme la dernière page d'un livre que je lis et que je n'ai pas fini».

I és que les obres d'Anatol France, tenen fragments completament filosòfics, fins les que com aquesta, son novel-la.

●

Una d'aquelles pinzellades que Cervantes en la seva obra mestre "El Quixot", dóna del caràcter espanyol; capítol IV (Part Primera) diu: «...La importancia está en que sin verlo lo habeis de creer, confesar, afirmar, jurar y defender...»

●

Una coincidència de les meves opinions amb les del Geni de la Llengua Castellana; Quixot cap. VI, diu: "...que le quitó mucho de su natural valor y lo mismo harán todos aquellos que los libros de verso quisieren volver en otra lengua, que por mucho cuidado que pongan y habilidad que muestren, jamás llegarán al punto que ellos tienen en su primer nacimiento".

●

Faig remarcar, no obstant això, que la traducció per Josep Carner, en versos catalans, d'algunes de les Faules de Lafontaine, és un encert raríssim i admirable; fóren editades aquestes traduccions per Biblioteca Literària. No puc dir l'època, doncs per seguir una corrent *modernissima*, alguns editors l'ometen i entre aquests, s'hi compten els de la Editorial Catalana.

●

Els poetes sempre han estat uns incompresos, mireu el què en diu Cervantes en el "Quixot" cap. VI; «porque no sería mucho que habiendo sanado mi señor tío de la enfermedad caballeresca, leyendo estos se le antojase de hacerse pastor y andarse por los bosques y prados cantando y tañendo, y lo que sería peor hacerse poeta, que según dicen es enfermedad incurable y pegadiza».

●

Editorial Barcino en el Volum XXXI, trad. de C. A. Jordana, publica el "Ingenu" de Francesc M. Arrouet; diu:

. . . . . .

"La raó fa sempre que els homes es reconcentrin en ells mateixos durant una estona".

. . . . . .

«Calen notaris — li deia — capellans, testimonis, contractes, dispenses..... — L'Ingenu va contestar-li amb l'observació que fan sempre els salvatjes: — ¡Deveu ésser una gent ben poc honrada quan heu de prendre tantes de precaucions entre vosaltres!».

. . . . . .

«Una cosa em colpeix sobretot en aquesta antiga Història de la Xina; és que gairebé tot hi és versemblant i natural. L'admiro per tal com no hi ha res de meravellós».

●

Edmond About en la seva obreta anomenada «El nas d'un notari» és força recomanable, és d'una ironia plana i sense violències.

El lector riurà, sense capficar se per cap idea ni pressentiment, i no puc menys d'assenyalar com aquesta rialla plena d'ingenuitat i d'estultícia, és la que més escau a un home que vol senzillament passar l'estona.

Jo no sé que tingui traducció catalana; en castellà trobareu aquesta novel-la a preu econòmic (0'50 ptes.) a Col-lecció Universal n.º 231.

●

Un pensament de Mdm. Staël:

"La severitat ben ordenada comença per sí mateix".

●

"L'educació estètica de l'home", és un llibre on F. Schiller completament imbuït d'idees de Kant, ens demostra la seva «talla» en filosofia estètica.

Aquest llibre és un aplec de cartes en número de XXVII.

De la carta I:

...l'instint moral, l'ha donat la naturalesa sàvia de tutor a l'home, fins que el clar conèixement l'emancipa.....

...l'encant de la bellesa consisteix en el seu misteri; si desfem la subtil trama que enllaça els seus elements, s'evapora tota l'essència...

De la carta II:

...l'obra d'art més perfecta que pot realitzar-se és l'establiment d'una vertadera llibertat política...

...les fronteres de l'art es fan petites a mida de la creixença de les ciències...

...a la llibertat s'hi arriba per la bellesa...

En números successius continuarem aquestes cartes.

www.memoria.cat

comentaris

república literària

Es una joia de finura i erudició, és una constant plasmació de les idees i conceptes literaris, és aquest llibre d'en Didac Saavedra Fajardo, d'un atreviment no superat en aquella època i a la vegada d'una ingeniositat i senzillesa que colpeix.

La República Literària és el lloc imaginari on encarnant-se les aspiracions del autor, veu aquest realitzats els seus ideals.

Diu: «Halléme a vifta de una Ciudad, cuyos capiteles de plata i oro bruñido, deslumbravan la vifta, i fe levantavan a comunicarfe con el Cielo». Aquesta visió és completament al·legòrica i segons el meu entendre, representa el sentiment general de l'època, ple de religiositat exigent, i que Saavedra, fossin les que fossin les seves particulars maneres de pensar, no podia deixar d'exposar; altrament les seves obres no serien aprovades pels consells de revisió.

Continuo: «...aquella turba de hombres, que con grave i fevero femblante defpreciador de todos los fentimientos, i comodidades humanas, mira con defeftimación aquella Doncella, que con una corona de oro en la cabeza, i un clarín en la mano, dá mueftras de huir corrida de fus baldones, i defprecios queriendo bolar fobre aquel afpero monte? Efta pues es la *Gloria*, i aquellos fon *Filosofos Eftoicos*, que fe burlan de ella ..». De la *Virtud* diu que: «... vive entre aquellas foledades, acompañada de la *Vigilancia*, de la *Fatiga*, i del *Arte*». De manera que l'autor, en la ciutat que vol imaginar-se com un paradís, ja comprèn hi poden imperar el sentiment religiós i fins el rebuig a la *Gloria*, però la *Virtud*, conèixedor com és del gènere humà, fins posat a crear-se suposades belleses i comoditats, la deixa embolcallada en les ombres de la soletat.

Continua dient en unes pàgines més amunt: «.....era la *Aduana*, donde fe defcargavan los livros, que de todas las Naciones del Mundo fe embiavan a aquella República. Cafi toda la plaza eftava ocupada de acemillas cargadas de ellos: i algunas, aunque trahian un livro folo, llegavan fudadas, i anhelantes. Tal es el pefo de una carga de necedades infufrible aún a los lomos de un mulo».

Es curiós que fa remarcar com abans de poguer entrar a la Aduana haguè de passar per entre Dos Gramàtics «.....cargados de cejas, i prolijos de barbas, veftidos a la antigua, con efcarcelas al lado i llaves pendientes del cinto, eran porteros, i guardas de aquellas puertas.....». Diu que per no passar per les seves mans, estigué temptat de tornar enrera.

Una volta dins la *Aduana*, els llibres, diu, eren rebuts per uns Censors vells que «.....folo dejaban paffar para fervisio de aquella República, los que con propia invencion, i arte eran perfectamente acabados...».

Al parlar dels Llibres de *Jurisprudencia* fa aquesta exclamació: «O Jupiter! porque no derramas egercitos de *Godos*, que remedien efta univerfal inundacion de libros?».

El *Censor* que rebia els llibres de *Poesía*: «...con mucha risa aplicava los libros de materias amorofas para hacer cartones a las Damas» i també «... para embolver las ciruelas de Genova».

I en quan als llibres satírics, diu son destinats «para papeles de agujas», «para embolver la pimienta». No cal dir com els Censors d'aquesta República eren força ingeniosos.

Els llibres d'Història, en la seva majoria, destinats a fer arcs de triomf i estàtues de paper; en quant als de Medicina, tampoc s'escapen de les pulles de l'Autor, doncs diu que els reservaven «...para tacos de arcabuses, no menos ofensivos que las balas».

Sobre els llibres de Política, diu, que el Censor «los mandó entregar al fuego: i preguntándole la caufa, me refpondió: «Efte papel trahe tanto veneno, que aun en pedazos, i por las tiendas feria peligrofo al público fofsiego».

Aquest fet ple de merescut rigor, fa témer a Saavedra per les seves «Empreffas Políticas», no obstant ésser plenes de pietat, raó i justicia, diu èll; i això es motiu perquè marxi a noves recerques, lamentant-se dels fets vistos dins aquella ingeniosa Aduana.

No vull pas seguir-lo, em quedo aqui a la pàgina 42 de l'edició apergaminada, feta amb Llicència del Consell Real a València, per «Benito Monfort» el 1772.

No obstant, deixeu-me senyalar com aquesta República que vol ésser perfecte i paradisíaca, està feta amb motlles rigurosament estrets i és absolutament plena de l'absolutisme dictatorial d'un cervell privilegiat.

Doncs, si amb el nom de República Literária l'autor busca coordinar i fer conviure amicalment totes les diverses manifestacions de l'Intel·ligència, a l'intentar controlar-les, fa de la seva opinió àrbitre decisiu; i vull fer remarcar que la Intel·ligència no pot estar subjectada a arbitratges.

francesc padró.

www.memoria.cat

un altre conte

aiguafort

He seguit moltes terres, molt món. Jo no sé pas al capdavall perquè, si finalment també m'havia d'enamorar com un càndid provincià d'horitzonts estrets i simples. Però jo un dia vaig enfilar-me a les «muntanyes russes» de Maricel i en això d'enamorar-me ni pensar-hi; només amunt, només avall, només catacrac! només catapum!; i vinga xerrotejar com un alegre pinsà, i vinga collir flors i encendre coets i entonar himnes de lloança a la Providència generosa.

I un dia vaig enamorar-me Immediatament vaig celebrar-ho; n'estava content perquè pensava aprofitar el tema per escriure un conte. Però ara ja veig que no podré donar-me tal esplai; perquè aquest conte és tan crudel, que enlloc d'escriure'l, hauria d'apunyalar-lo, tan desagradable, que enlloc de dibuixar-lo, hauria d'esborrar-lo, tan cínic que hauria de bandejar-lo sense misericòrdia de totes les revistes infantils i de tots els recons del meu record pueril, candorós. El record és boig, jo us ho dic ara; el record és infidel, el record és inexacte; el record fa d'impostor *una estona cada dia.*

El record s'emparava de petits pretextos per generalitzar-se i existir. Es valia de petites sensacions, de minúscules aspiracions que jo hagués pogut experimentar en dies anteriors. Així, em parlava constantment d'ella, d'ella, d'ella; jo li parlava, en bona rèplica, de mí, de mí de mí. Però tots dos ens enteniem a la perfecció; perquè jo protegia el record, i el record, a son torn, m'emmetzinava a mí. Però era un verí suau de fàcil aplicació: el record venia a dir-me: «mora't, mora't, mora't!», i jo me n'anava a dormir cada dia a les nou del vespre. I l'endemà, el cor, que no era cap bota de Sant Farriol, ja tornava a estar buit d'imatges llepissoses i d'insinuacions malignes.

Però després del record, hi ha la imaginació. El vigilant pot tancar les portes que vulgui; jo les obro de pensament i les traspasso en imaginació. La visualització d'ella era tan fàcil com aguda; jo la veia, jo la sentia, jo l'escoltava a totes hores. Al vespre prenia una tassa de café i fumava el meu cigarret anglès com de costúm, després em preparava per arrencar un full del calendari; però *ella* s'acostava, venia, jo la pressentia, jo la demanava.... què? Era inútil, no obstant, que ja comencés a mortificar-me: debades volia oblidar-la, si encara ella no existia, debades volia desesperar-me, si encara no hi havia rebuig; el remei de l'espera era heroic, però, tocava de peus a terra.

Evidentment, jo estava enamorat; els signes no mentien: els signes em tenien a mi a favor seu. Els dies eren tendres, les hores eren dolces, els minuts eren fatals. *Ella* estava a punt d'arribar. Viatjava lentament, dolçament cap a mí; potser tardaria encara un segle a esdevenir una realitat; però *ella* s'acostava, inevitable, cap a l'aurora boreal de la meva esperança. Jo esperava, glatia, sospirava. Jo feia llum. Jo cantava. Jo tenia la convicció i la intuició d'*ella.*

* * *

Com que passava el temps i ella no arribava, vaig decidir-me a anar a casa seva a veure-la. Fixament, encara no sabia qui era; m'havia enamorat d'una olor vaga de dona. El temps començava a superar els límits de la meva paciència. L'esperit és un tofuner ideal que sap flairar amb cobdícia, però l'esperit no sap pujar les escales dels pisos dels senyors, sense fadigar-se; per això vaig haver-me de posar seguidament en acció material, en dinamisme efectiu.

Una llista mental de les dones que jo admirava Una tria encara més mental. Un salt mortal. «*On és ella, on és ella?*», em demanava com un afollat. Però sort que no era jo qui clamava, ni era ella, ni eren els veïns, ni era el meu oncle potentat. Era ja la mateixa història que s'exclamava: la història d'un infant amor en rebeldia, la història d'un ganàs amor manicomial: la important història que no podia ésser detinguda, ni acusada, ni interrogada per cap guarda urbà.

Avinguda Aire, 36, bis. Vaig corre-hi com un posseït per arribar a temps d'aplacar els desmais del meu cor enamorat. La tria havía estat feta apassionadament; el cor em galopava sense brides; l'emoció em pujava com un alè a flor de boca. Vaig trucar fortament, nerviosament el timbre...

—«Es fora avui... ha anat a collir bolets a La Pobla de Lillet».

j. martí farreres.

dibuix de vilanova.

www.memoria.cat

suburbi manresà

dibuix per j. cots.

apunt

***

Xemaneies, finestres enreixades, reixes... fàbriques o presons? tant és pel cas: hi ha tres arbres inflats de porqueria, boteruts sota la barroeria dels edificis encastellats exageradament. Un rec d'aigua bruta on la gent vagarosa hi llença taronges podrides i cotilles desmarxades. Una persiana de trascantó com un «remember» de què som al món dels còmodes Unes finestres encortinades, però impúdiques com el barri, amb la faldilla aixecada amb certa ondulació. Unes altres finestres apagades, closes, sense llum, però amb terenyines. Una dona que té per marc una finestra: una dona que fa de protagonista de la misèria. Un conjunt futurista d'edificis cavalcats l'un damunt l'altre. Un aspecte de ciutat subterrània? Metròpolis o Fontetes? Xemaneies estiragaçades i emblemàtiques: xemaneies que són tortells, xemaneies que són pans de barra, xemaneies que són muntanyes i graons i laboratoris d'un treball fatídic. Aiguabarreig de misèria i d'abandó; *dancing* de finestres torturades i de sostres abonyegats; ruina d'ambient, galimatíes d'arquitectura, febre d'un aquietament solitari i planyedor. Baix suburbi? Paisatge manresà? *Ufa* en portes?

b. l.

www.memoria.cat

ara - posicions

—Hi ha molts senyors que parlen d'ateneus i de fogars de cultura; però en la nostra ciutat la gent adinerada no en parla, ni vol sentir-ne parlar. De vegades hem tingut, però, un lleu temor: no és la mateixa classe intel-lectual la que abandona l'idea, la que defuig la seva realització, la que li tira cosses?

—Convé parlar novament d'aquest afer de cultura; en la nostra ciutat hi ha associacions i societats de les quals es podria prescindir; no prescindim almenys, ara, de l'idea d'aquest ateneu o societat cultural necessària. Convé debatre aquesta idea, estovar-la, moldre-la.

—ARA demana "radio" local selecta, o que no faci massa soroll.

—ARA fa una aposta per sostenir que si es tractés d'organitzar en la nostra ciutat uns «Amics de la Poesia», aquests amics, que no arribarien a mitja dotzena, perdrien les amistats.

—El nostre cenacle dóna les gràcies al diari de les esquerres manresanes, per la bona acollida que ha dispensat a la nostra publicació.

carnet del número anterior

La meva secció d'erudició, no admet una crítica, doncs, tot són retalls d'homes reconeguts per la seva vàlua dintre el camp literari.

I en quant a *la manera* de retallar, que podria molt bé discutir-se, faig remarcar qne no intento fer recopilació del meu saber; tan sols anotació de les coses que em «frapin» en les quotidianes lectures.

I demés, recordo als meus companys-lectors, i els demano perdonin aquesta indicació, que la Erudició no admet traves de cap mena, que ella sols cerca la gràcia de la forma o del sentit, i de cap manera pot immiscuir-se o deixar d'inmiscuir-se, en assumptes religiosos, polítics o morals.

L'Erudició és fruit directe de l'Intel-ligència. Seria malmetre-la, volguer-la imbuir d'idees, que no són més que simples conseqüències.

Hem d'acostumar-nos a pujar a un arbre pel tronc i no per les branques.

La llibertat d'acció no radica en treure i poposar, sinó en la independència.

El dir o deixar de dir en la meva secció «busques», no vol dir que jo digui o no digui, si no tan sols que cito o deixo de citar tal cosa.

f. p.

* * *

Hi ha un superrealisme, inexplorat encara, més subjectiu que espectacular, més neutral que tendenciós, més personal que arbitrari. Un escriptor, per exemple, aprofita les sensacions que el món extern produeix damunt el seu subconscient; recull les reaccions del sub-jo en contacte amb els objectes i les realitats exteriors, i aquest és, fet i fet, el seu camp d'experimentació. J. V. Foix, seguint les petjades dels mestres francesos del sobrerrealisme, ha escrit de cara al món exterior, pàgines meritòries. Però jo pregunto ara si no hi ha un altre camp d'experimentació, més vast, més ric i més complexe, de cara a la vida interior i a la realitat psíquica de l'artista; el superrealisme és, després de tot, la reacció plàstica del subsconscient. Com és possible que la reacció és produeixi sincerament, sense donar intervenció reactiva a la vida interior i a la realitat ànimica de l'escriptor? Hi ha un altre argument en pro de l'humanització d'aquest sobrerrealisme mecànic, arbitrari, incomplet: hi ha l'argument de què aquesta humanització és, quan menys, punt de partida de la realització artística de l'escriptor; i si és punt de partida és, tanmateix, base preparatòria, instrucció preliminar i possible meta d'arribada.

En definitiva, l'escriptor superrealista té interès a recollir les sensacions que damunt el subconscient produeix el món exterior; en canvi, hauria de procurar recollir aixímateix els reflexes que l'agitació i el dinamisme de la seva vida interior produeixen en aquell mirall del sub-jo; tant com la reacció davant l'extern, la situació enfront l'intern; tant com les reaccions mecanitzades, les posicions invariables reflexives. Caldria, em sembla, humanitzar aquest sub-jo, de naturalesa psíquica, al capdavall, com l'altre. Del subconscient en cerquen els sobrerrealistes la reacció brutal, impulsiva; jo en voldria la serenitat personal interessada, la reflexió dintre el marc de la seva subconsciència; l'anti-reflexió, que pot ésser de vegades un estat de lucidesa racional o de superació psíquica.

En el meu conte del número anterior, intentava portar a terme aquest desig d'humanització d'un sobrerrealisme literari. Em plaurà, més tard, de parlar, en concret, d'altres aspectes d'aquesta renovació literària o d'aquesta reforma de tendència.

j. m.

imp. i llib. p. alcaraz de bausili; passeig, 51, teléfon 443 - manresa

www.memoria.cat

C. Mallò

manresa gener de 1931 núm. 3

valors

Així com Guillerm Diaz Plaja escrivia dies endarrera que no podia admetre's el superrealisme com una escola recreativa de snobs, de semblant manera volem escriure ara nosaltres que no ens sembla tampoc lícita l'explotació d'un modernisme elàstic d'ocasió, com a divertiment i esplai de conreadors pedants o volubles. No podem acceptar, doncs, el caprici o la volubilitat com a camins per arribar al modernisme. El desig de rebel-lió, l'intent de renovació, les ànsies bàrbares de destrucció de tot allò caduc i dins l'art nefast, no són despertats tampoc per un afany exhibicionista, ni per la cobdícia d'un lucre d'intel-lectualisme o d'excentricisme. Totes les ànsies de modernitat caben enteres dintre la noblesa de l'ànima humana. Són inherents encara a ella, i per ella i per la seva dignificació es desperten anhelants en una hora propícia a l'acció. Per això és precís reclamar d'una vegada la patent de la sinceritat per als heralds i els practicants d'un modernisme sa.

Però l'afirmació d'aquell redactor d'«Hèlix», porta unes conseqüències admirablement ben tretes per Sebastià Gasch en un article que darrerament ha estat pnblicat en el Butlletí de l'Agrupament Escolar de Barcelona. Per a que el superrealisme no sigui acceptat com a escola recreativa, cal vedar el superrealisme als snobs; o sigui, cal cuidar del tremp de la personalitat per damunt de la calitat de la tendència. No volem més imitadors mediocres!, exclama aquell escriptor. Hem perdut la fe—diu—en tots els «ismes» que es puguin presentar en el futur. Creiem, però, cegament en totes les fortes personalitats.

Aquesta exaltació de la personalitat per damunt de la tendència, la subscrivim sense recels. Sembla en els temps actuals, un crit desesperat d'individualisme. Segons com fa l'efecte d'una demanadissa de múltiples tendències. Abans que tot, però, és una enèrgica petició de dignitat. Aquesta exaltació ve, si fa no fa, a declarar: «Cal que el manxaire no faci superrealisme; cal que l'escombriaire no faci cubisme; cal que el sabater no faci realisme». I ve a concloure, després de tot: cal viure la tendència, cal sentir l'orientació artística, compenetrar-se amb ella, aprofundir i concentrar-se dintre d'ella; únicament així hi haurà un poderós motiu per a que la tendència — la crítica col-lectiva dels practicants— no rebutgi l'home per insincer, per inútil, per impotent.

No es pot vertaderament admetre cap «isme» com a recreu i esbarjo intel-lectual, o encara purament personal, de pedants i snobs. Cal tenir cura, però, que aquesta posició no signifiqui, de retop, un menyspreu del valor real de la tendència. Si algú podés creure, per exemple, que el nostre modernisme actuant, és només un sistema peculiar d'esplai al servei d'una simple voluptat personal, ens escauria certament de sortir al pas de l'error i demanar, si calgués, denúncies concretes. Aleshores, a semblança de la posició que hem comentat, podriem abjurar també dels falsos valors personals que ens haguessin portat a l'equívoc. Però només dels valors personals; perquè, realment, la tortura, l'abandó i el relaxament de la tendència sols admeten un culpable: l'home insincer, que resulta ésser, a fi de comptes, l'imitador mediocre i l'artista ignorant.

www.memoria.cat

"roig i negre"

Cada segle i cada modalitat cultural té una obra o un conjunt d'obres representatives, que són fidel expressió de tot allò vivent, essencial, intern i veritable que tingueren.

Una de les obres representatives — la primera obra, gosaria dir — que té el segle dinou, aquest segle tant blasmat per nosaltres i al qual estem tant vinculats, és sens dubte la novel-la "Roig i negre" de Stendhal. Les qualitats d'aquest autor que en totes les seves narracions se'ns mostra analista crú, allunyat de tot el què sigui efectista, d'un estil precís i net, amb una pruïja de veritat i simplicitat a ultrança, que treballa en les ànimes dels seus personatges amb calmosa fredor, que té la rara qualitat d'una feliç imaginació que raona, sempre comprensiu, sempre misericordiós i mai cruel amb les misèries i caigudes dels homes, en cap obra estan tan pletòriques, tan superades, tan ajustades, com en "Roig i negre".

Estilísticament, Stendhal, a vegades és deixat, no queda prou arrodonit, però la vivacitat, les frases tallades, els paràgrafs curts, el bandejament d'explicacions inútils, la paraula justa, precisa, li donen una brillantor, un espurnejament i un interés que fa que el lector no es senti cansat de la seva companyonia. A més, aquest estil és el que millor s'hi adiu a l'anàlisi psicològic que és l'objecte de les seves novel-les.

S'ha dit que Stendhal per tonificar-se llegia un capítol del Còdig civil cada dia. Això, sens dubte, és una anècdota que vol explicar la seva manera d'escriure, però no té gaire fonament. Stendhal era massa fi, massa humà, massa artista, per resistir una cosa tan terriblement ensopidora com el Còdig.

Hi ha autors que en les seves obres sols es preocupen dels protagonistes, i els altres personatges no són més que un puntal, uns objectes que es poden manejar de qualsevol manera, per tal de poder l'autor executar més fàcilment un pla preconcebut; i el què a vegades és encara més llastimós, és que per tal de poder assolir un objectiu, un final brillant, o un efecte inesperat, l'acció de l'obra sofreix canvis, alts i baixos que no tenen cap raó d'ésser, transformant-se així l'obra en una cosa arbitrària. En les obres de Stendhal això no passa; més: Stendhal té una tècnica oposada a la d'aquests autors, car en les seves novelles, tots els personatges, absolutament tots, corren la seva vida i el seu caràcter és perfectament dibuixat, és amb igual amor seguit de tal manera que tot el què passa no podia passar altrament. "Roig i negre" ens situa en l'època de la Restauració quan encara restava vivent en la memòria de tots la glòria i pompa napoleònica. I de l'estat d'aquesta època, Stendhal profund conèixedor, en fa una abstracció, una reencarnació fóra millor dir-ne, en la figura de Julià Sorel magistralment feta, perquè més d'una vegada podem identificar, és, el mateix Stendhal.

Aquest personatge dintre el qual hi ha la contínua evocació dels temps napoleònics, pròdigs en ambicions i ràpids en realitzacions de somnis, perquè és ambiciós i veu la dificultat, la impossibilitat de realitzar les seves ambicions, però que malgrat tot i per damunt de tot sol realitzar-les; aquest personatge que es troba en lluita amb un engranatge social atàvic que ha reprès la seva continuïtat; aquest personatge, doncs, massa alt, massa per damunt de la seva època, que es veuria derrotat, afrontat si digués el què en realitat és, es veu condemnat a representar una doble comèdia hipòcrita. Heus ací el segle. I no sols Stendhal ens el fa veure el seu segle, mostrant-nos una ànima-símbol i una corrua de personatges de vida pròpia, sinó que fa precises reflexions, precises fiscalitzacions en el transcurs de l'obra.

Una altre lliçó podriem treure'n de "Roig i negre": una lliçó de psicologia amorosa. En aquesta obra, de l'amor se'n fa el punt, el mòbil central, al voltant del qual es mou tota la novel-la; però és un amor vanitós i humaníssim, pastat de la més estricta realitat, i amb totes les seves flaqueses i misèries que moltes vegades ens avergonyim de confessar-nos.

Federic G. Nietzche — divinitat germànica malcarada — ha dit que Stendhal era el millor novellista del segle. I cal dir que si bé Nietzche no és cap crític, té un sentit de realitat i una innata disposició intel-lectual, que el fa ésser sempre exacte en les seves afirmacions.

Stendhal, precisament per la seva vàlua i la seva profunditat és poc conegut en el mercat de fama del gran públic; i no gens menys, cap dels altres escriptors francesos coetanis que per la seva fàcil verbositat són arreu llegits, conegueren tan profundament com ell els difícils camins de l'ànima humana.

j. m. niubó.

www.memoria.cat

comentaris

novel-les blanques

Uns i altres afirmen continuament que la novel-la blanca, si bé no és artística, almenys és moral. Més encara: autors i literats que es creuen ésser perfectament conscients, que volen donar un objectiu a la seva obra, que creuen que la seva professió – o almenys s'esforcen a fer-ho creure— és un sacerdoci, no sols tradueixen i en fan lloances en els periòdics i revistes que es tenen per seriosos, sinó que assiduament les recomanen a llurs amics. I no gens menys, les novel-les blanques tant com antiliteràries, són francament immorals.

Jo, no entenc per immoral tot allò que tingui un sentit lenitiu per aquelles consuetuds o regles que hom ha acordat dir morals; i és perquè obres profundament sinceres, i obres profundament literàries que no tenen res a veure amb aquella típica moral burgesa i patriarcal, enclouen tanta exemplaritat com moralitat. La moral més que res ha d'ésser una escola de formació, un estat de conciència; no un enfilall de regles que no es poden sentir i per tant ens posen un doble camí sempre equívoc. I precisament, aquesta mena de literatura que es diu inofensiva no ens la dóna aquesta formació i aquesta conciència, més aviat desfoca aquella realitat i aquella dolorosa intimitat de la vida, que ens haurien de fer conèixer i sobretot sapiguer suportar.

Amb la seva buida idealització, aquesta mena de novel-les, amb el seu sentimentalisme poca-solta i ploraner, amb els seus conflictes inconsubstancials i falsos, amb tècnica i bastiments aparents, amb la visió estrafalària que ens donen de la vida quotidiana, de l'ambient, dels batecs interns, en fi, de totes les nostres manifestacions humanes, creen un altre món fantasmagòric, al-lucinant, que no sols està en contraposició amb les nostres ingènites afeccions, i amb la nostra interna realitat, sinó que a vegades porta a una morbositat d'aparença innocent i angelical. I poseu-me més tard aquests lectors en les trifulgues de la vida; si haguessin llegit aquelles novel-les en les que hi ha una nova creació d'aquesta vida dintre la qual es mouen, fóra ben altrament la seva posició, la seva coneixença, el seu enfrontament i la seva preparació. I en la dona particularment: que té de comú la veritat de la vida sexual que la mou amb extranya fruició i terror, amb les amoretes color de rosa d'aquestes novel-les que no diuen res?

No vull dir amb això, però, que aquelles novelles que són novel-les, i aquella literatura que és literatura, donin una clara i absoluta coneixença i una completa preparació; res més lluny del meu pensament: per damunt aquella creació i per damunt aquella realitat, hi ha la nostra creació — creació que potser no sortirà mai a flor de llavis, hi ha la nostra realitat—realitat que ens fem, o bé atzars i circumstàncies ens fan — hi ha la nostra individualitat que s'aixeca per damunt de tot. Però la lectura de les bones novel-les, la lectura dels bons llibres, ens crearà una cultura que ens farà liberals i comprensius, que ens aixamplará la nostre vida i sobretot no deixarà caure damunt nostre el pes del tedi i del dolor; la lectura, a més, ens farà suportables les nostres solícituds, ens deixarà viure en nosaltres mateixos; a vegades fins hi tot ens farà sofrir, però serà d'aquells sofriments d'inquietuts pausades que ens fan profunditzar en les nostres veritats, aquelles veritats humanes i subjectives que ens fan estimar la vida.

L'explicació del consum que es fa de les novelles blanques, la trobariem en el caràcter d'una gran massa de gent que els fa por pensar, que els fa por trobar-se sols davant la realitat, davant la nuesa tantes vegades anguniosa i turmentadora, i el que és denigrant, trobar-se sols enfront ells mateixos: inconcientment, s'hi inspiren un vergonyós terror. En això, també, trobariem l'explicació dels llocs comuns, de la manca d'originalitat, de la monotonia, de la misèria de l'estil, de la vacuïtat absoluta d'aquesta mena de literatura I el lamentable és que autors de possibilitats, per l'afany del lucre s'hi dediquen a aquest misèrrim gènere.

El mateix que hem dit de la novel-la blanca podriem dir-ho de la literatura pairalista i de la comarcal que viuen en un ambient resclosit i tancat a tota nova tendència evolutiva i per tant millor i tonificadora, literatura de jocs florals de societats recreatives, i de senyors respectables i suficients, que volen perpetuar un passat mort, i el què és pitjor a vegades, mediocre. I aquests senyors respectables i suficients tot el què fugi del seu cànon, tot el què no poden compendre, tot el què té una forma viva i plena, tot el què sigui una passa enllà, ho condemnen en bloc, totalment, amb el més atrabiliari i ridícul despreci. I el què és pitjor, ho combaten amb arts sagristanesques, amb murmuracions dobles i el buit més absolut. I l'ambient de ciutat provinciana, o tertúlia revellida, els afavoreix, i són per ells, aquelles manyagaries, aquelles consideracions, aquella col-laboració, que ajuda a produir normalment i esperona per obres futures. Més no cal queixar-se; l'hostilitat que es troba serveix d'agulló per millorar i superar-se, i pensem també que aquells que ahir lluitaren quan obtingueren la aquiescència de tots, era que ja eren vells i la seva obra no tenia ja cap vàlua.

n.

www.memoria.cat

un altre conte

l'aventura

Una nit la meva cambra era confortant i plaenta com en rares avinenteses. Una estufa miraculosa: hi havia fet bullir herves aromàtiques. Un preciós rastre de delicats perfums: m'havia visitat a la tarda la meva amiga X. Sentors de pergamí, després; mitja llum, llibres, calma, negligència, plaer: ambient enganxós de museu, aire melòdic de cabaret. Però el cor qui l'aguanta? El cor de vegades és un tap de suro: flota, flota, flota, i res més; però a voltes el cor és una sageta que es dispara i fuig i salta i balla com un mal esperit. Aneu a aturar-lo aleshores! Per ventura podrieu detur-ar una màquina de vapor descarrilada, fugitiva vertiginosament espais en l'aire, muntanyes a través?

La cambra era tan confortant que el meu cor s'escalfava formidablement: es dilatava, s'inflava, feia esforços per escapar. Però potser no era el cor, ni la passió: tal vegada el primer desertor de la cambra era jo mateix, enter i feble i desagraït, en persona. O potser el desertor no era jo, ni era l'altre, ni era ningú, sinó la mateixa cambra que s'apartava i tenia por del seu ambient feliç, del seu aire magnífic, del seu confort acumulat. Jo anava en tren i arribava a forjar-me la il-lusió que no es movia el vehicle, que no em movia jo, sinó el paisatge. Jo no sé pas, però, qui era que en realitat brunzia ardent, adalerat. El cert és que, un xic més tard, a la cambra només hi havia les meves sabates. No encara!, em recomanava l'egoisme de la benestança material. Però com que el meu esperit estava delirant, va desertar. Tres finestres, un divà, el llit. **Una finestra, només una finestra!** La meva imaginació va saltar com una llangosta. Sense sortir de la cambra, em vaig escapar de la cambra. Només hi restaren les meves sabates, i encara buides, abandonades, orfes.

Vaig errar a l'aventura pels carrerons més llòbregs de la ciutat. Aire, aire. Vaig visitar cataus infectes, tabernes pintoresques, botigues estrambòtiques i bars atrotinats. Anava a l'atzar com un dement. Aqui m'aturava, més enllà gesticulava, més avall m'emborratxava **per cinc minuts només.** Vaig seguir per un carreró esquerp i desagradable. Quatre guàrdies civils. Veus de conciliabul estrafolari: els homes dels moneders, els homes dels coves de taronges, els homes de les ganivetades, els homes dels llavis groixuts i de la barba poblada. La misèria, la por. Dues dones amb abrics de vellut, com dos sacs de farina. Aire, aire. Un fanal, un balcó, una garrotada. L'aventura que comportava una dama ofesa i una defensa d'honor. El rei del districte quint, era tanmateix, exigent. La Paramount - Fox Film no hauria pas demanat tant. Vaig pujar atropelladament l'escala de la casa sinistra: rats-penats, un signe, un desmai. *Les oficines del Cens electoral són a l'altra banda!*, em cridà un empleat d'ulls ferèstecs i ensonyats. No, no, jo venia a portar aquesta àncora!, i li entregava solemnialment la primera arma que em vaig trobar a la butxaca: una clau, **una clau, només una clau!** Els claxons dels automòbils, desenfrenats feien aleshores un enrenou de l'infern. Un taxi ja duia el cartell amb l'innovació: «A llave, la carrera». El van atropellar. Després, hi havia una dona a l'acera d'enfront, a la qual li van esquinçar la capa, i resultà ésser un esquelet; més tard, un esquelet s'esdevingué ésser, interrogat per un guarda urbà, una dona. Els crits i l'aventura podien atraure molta gent: només comparegué un revenedor de localitats per als braus que sabia efectuar de vegades el timo de les misses sense preàmbuls, i que en aquella ocasió m'oferia entrades, tot tractant-me d'excel-lència i de reverència. Però jo cercava en aquella hora una sortida final al meu errabundeig bord, estèril. A l'últim el balcó s'obrí: eixiren uns mànecs d'escombra gemegant socorsos. Foc? Perill? Assassinat? El vendedor matinal de diaris comparegué a la crida dels braços agitats; els tirà l'«A. B. C.» *per sota el balcó.* Dalt del balcó, hi havia la lluna tot rient, com una bagassa.

SENYOR GOVERNADOR: En aquella casa s'ha comès un crim. Jo m'hi trobava més tard, cridat per la veu inexorable del Destí. Quatre homes em van amordassar, quatre homes em van pegar, quatre homes em van mossegar com uns folls. Fou intolerable; em vaig batre com un lleó, com una fúria, com un huracà. Per això van perdre amb poker d'asos. Ella se'm caragolà al coll i a les cames: m'allargà una tarja, un revòlver, un mocador mullat. Tanta generositat recordo que m'enardí. Anava a estimar-la, a abraçar-la, a massegar-la, quan els inspectors toca-tardans irrompiren fent soroll en l'escena. «On aneu? Veniu pel cos del delicte o pel delicte del cos? Si voleu declaracions, us en faré una d'amor». Ella deia: si, si, si. Però els inspectors no es van entretenir ni per arranjar-se els cordons de les sabates. Altrament, per què les sabates, si el crim havia passat en les hores silents i abscondides de la nit? Se la van endur, inflexibles, per falsària. Cap a un tribunal de justicia, cap a no sé on, cap a l'inexistent, cap al somni, cap a la realitat.

* * *

L'endemà els diaris portaven que havia estat trobat un home mort a la Barceloneta. No l'havien pogut identificar per manca de papers: cap paper, cap document al damunt: només la mort, la fredor, la rigidesa.

Era jo: però vaig posar-me fet una fúria de què no m'identifiquessin. Sóc aquell!, vaig dir-los-hi indignat; sóc aquell. **aquell, aquell!**

Per a què m'identifiquessin, els vaig portar a casa. Vaig treure d'un armari un prestatge de paperam: «Cédula de octava clase», «cobles satíriques caramelles 1917», «El Siglo Futuro», «Catálogo de juguetes, Almacenes El Pichón», «El Tango Argentino», «D'aci i d'allà», «El vol de Franco», «La nor.....ma.....li.....tat» «La boira de Bèlgica», «Montepío Tatano - Estat de comptes de l'any.. ..», «El Patufet», «Método práctico para llegar a ser facista», «Novena a la Verge de la Culla», «Federació Futbol Associació, Entrada general», «El Crimen de Cuenca», «El Secretario de los Amantes», «J. Gomes - Metge, Consulta de 6 a 7». . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

j. martí farreres.

www.memoria.cat

dances

Dança:
uns passos;
l'amor.
Ai las!
remor!
Crits melòdics,
desgavell de punts,
harmònics conjunts.
Badocs al volt,
murmuris:
tisores corrent
damunt de la gent.
Amable somriure;
manetes jugant;
uns llavis besant
clouran el riure.
Menyspreu i negació:
ja no es besaran,
ell marxarà al recó;
la veurà dançant...
Estrelles i arbres;
amor repujat,
rostre demacrat.
Frissor...
Rebuig?
Passiò?
Porta entreoberta...
ebri bellugueig,
piano aflautat.
—Qui és qui no veig?
—S'hauran ja besat!
Desànim...
Per què no un hom?
Si marxa tothom...
Escales baixa
l'orquestra...
Porten la caixa
d'un violí...
Ai, quin patir!

j. amat i piniella.

www.memoria.cat

francesc padró

erudició - busques

Saludem "Laura al pais dels Sants", saludem la incògnita obra que ha merescut els honors de parangonar-se amb "El cercle màgic".

Miquel Llor i Puig i Ferreter són els dos literats que s'han vist afavorits per les decisions del jurat del Premi Creixells.

Entre les obres d'En Llor recordem "Història gris", "L'endemà del dolor" i "Tàntal"; escriu força bé, i no seria pecar d'excés afirmar que és un dels millors novel-listes de Catalunya.

Les d'En Ferreter són prou conegudes, no obstant la seva millor obra "Camins de França", que publicava "Revista de Catalunya", si no recordo malament encara està per acabar.

Es una llàstima.

●

"Diàlegs dels morts" de Fontenelle (té traducció catalana, en Biblioteca Univers Vol. XI, per J. Farran Mayoral), és un llibre que no sé per quina fatídica associació d'idees em queda estretament lligat amb els "petits poemes" de Baudelaire.

Ben mirat sols tenen de semblança l'ésser les dues obres, producte florit i joiell més valuós de dos genis de la literatura francesa, d'ésser uns llibrets petits plens de subtilitat i enginy, que deuen tenir un lloc reservat a la capsalera del llit, sota el coixí dels somnis.

Verdaderament són molts els llibres que es merèixen aquest honor, i un bon literat, un entusiasta literat, un romàntic de les lletres, hauria de fer-se penjar del somnier un seguit de calaixets...

Però en canvi són moltes, innombrables, les diferències, i la més principal i definitiva seria l'ésser l'una treballada producció d'un filòsof i l'altra espontània creació d'un poeta.

Fontenelle i Baudelaire, dos noms que sols han pogut associar-se dintre el meu cervell degut a un fet. A la superació dels dos en les respectives obres.

●

Per què no es tradueixen en català les obres completes de Edgar Pöe, doncs les edicions actuals eren fragmentàries i estan esgotades?

●

Entre els llibres que més m'han agradat, no puc menys que anotar «La novel-la d'una mòmia» de Teòfil Gautier. L'he llegida mantes vegades i em colpeix tant la senzillesa amb què Gautier sap imaginar-se les més fantàstiques creacions, que permaneixo arraulit, dins una impotència, dins un infantilisme, dins una incondicional admiració, fins i tant que els ulls, els pobres manats ulls! han acabat d'intentar trobar un petit repòs sobre les seves pàgines.

Gautier no és profund, és superficial. De llegir Gautier no en treieu res, absolutament res. Si no és el plaer immens suggerit per les seves fantasies plenes de falciós realisme.

Ultimament s'ha traduït al català «Avatar».

●

Els llibres són la mansió de l'esperit i formen l'esperit de la mansió. — Xavier De Maistre.

●

Mark Twain, no serà mai superat, és l'autor irònic i burleta que tracta els fets amb més lògica i psicologia, per fer-los així més ridículs.

I al dir això em permeto recordar que aquest literat no fa abús del sarcasme.

Oh! per mi és una delícia el sarcasme, és l'única cosa que permet a l'home fer una rialla torta, completament plena de mofa i domini.

Twain no és aficionat al sarcasme. I no vull amagar que fins en ell això és un avantatge, treu els prejudicis i el posa en un to de rialla plena i contínua.

D'ell n'admirem «Tom Saywer», «Elefant Blanc Robat», «Duel Francés» i «La revolució de Pitcairn».

●

«Es una cosa ben estranya, però el fet és que quan els meus sentiments són més dolorosos i estan al ple, tant la meva llengua com les meves mans semblen lligades».

Això diu J. Cristià Andersen el norueg rondallista en la seva introducció a les XXXIII nits de «Les coses que veié la lluna» (trad. catalana per Joan d'Albaflor, pseudònim de J. Carner).

Jo he escrit mantes vegades coses semblants, sense saber que feia un plagi.

●

«El Llibre del Rosari de Nostra Senyora del Roser» és editat a Manresa per Ignasi Abadal, Estamper i Llibreter del carrer de Sant Miquel, data l'aprovació de XVII - IX - MDCCXXXII i és donada per Fr. Manel Caralps de l'Orde de Predicadors.

Es apergaminat. 4 fulls - 292 pàg. 4 fulls, amb abundància de boixos i editat en català.

No l'he trobat en alguns catàlegs de religió (els pocs que tinc fullejats) i per això l'esmento.

www.memoria.cat

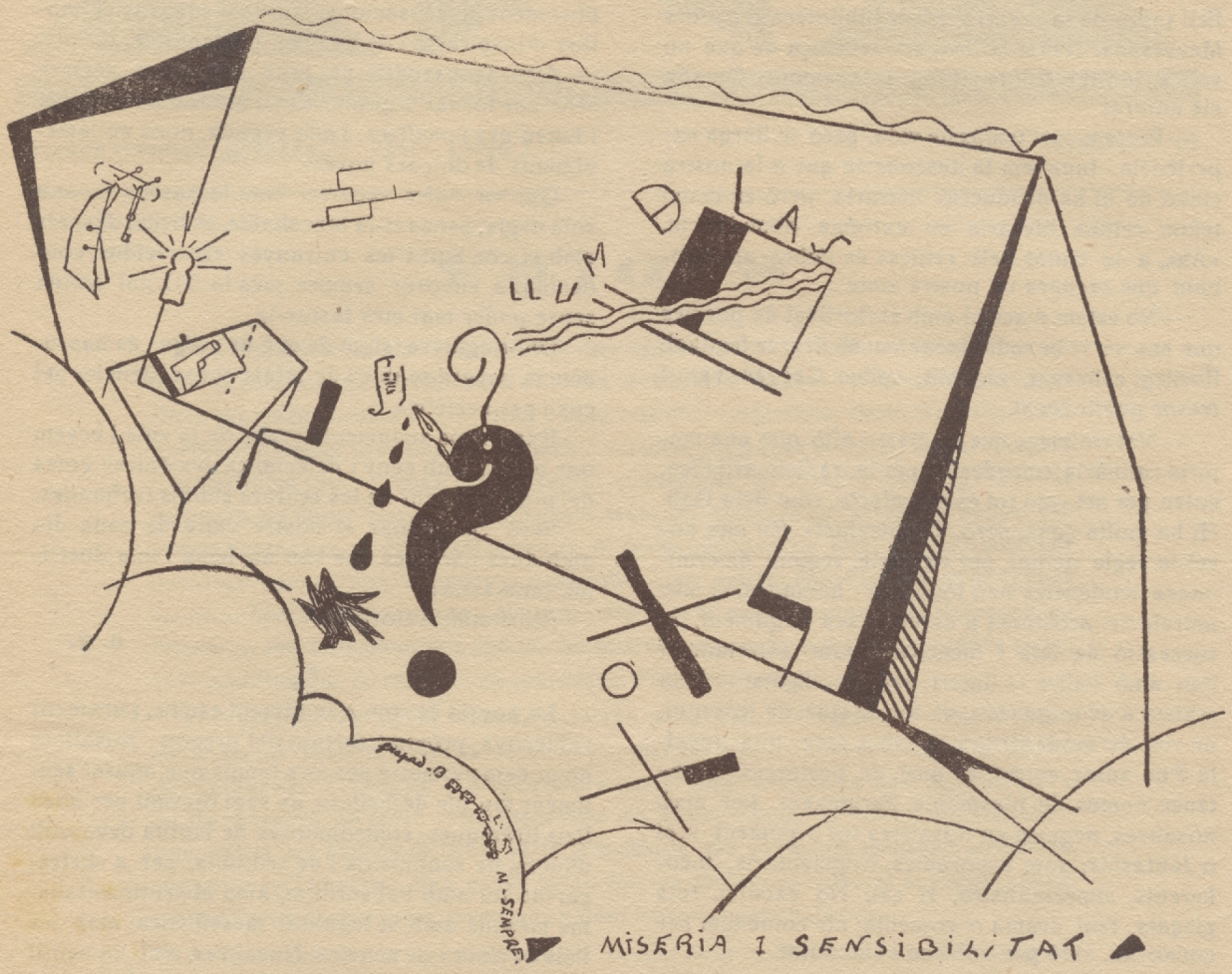

Un dibuix — com a mostra — del company senyor Frapad.

* * *

«Qualsevol persona que estigui només mitjanament «a la page» de la borsa intel-lectual, recordarà la definició damunt la qual gravita tot el moviment sobrerrealista. Demano perdó als sobrerrealistes catalans, si realment existeixen, pel fet que jo, que no sóc sobrerrealista, entri i camini un moment per la jurisdicció llur. André Breton, en el moment àlgid del seu «Manifeste du surréalisme» (1924), definia així la nova fórmula: «Sobrerrealisme: Autonomisme psíquic pur mitjançant el qual hom es proposa expressar, verbalment o per escrit, o de qualsevol altra manera, el funcionament real del pensament; dictat del pensament, amb absència de tot control exercit per la raó, al marge de tota preocupació estètica o moral».

www.memoria.cat

ara - posicions

—ARA desitjaria, com és natural, realitzar la difícil tasca de la creació d'una Biblioteca d'Autors Manresans. Tenim la lleugera temença de què no saltés, indiscret, l'inevitable interrogant: On són els autors?

—Portem curt temps de vida, però ja llarga experiència. Innovem la descoberta que a la nostra ciutat no hi ha producció literària, però en canvi tenim crítica liferària en extrema abundància. «ARA, a la ciutat dels crítics» és l'obra apassionant que prepara un nostre amic.

—No estem d'acord amb el florilegi de poesies que ens serví la radio local en el darrer festival: florilegi esbravat, aigualit, caduc. Cal renovar el *tresor* poètic local.

—Naturalment que en l'art—allò que una majoria rutinària, empedreïda per la tradició artística, enten per art—no tot és putrefacte, com deia Dalí. Hi ha molta cosa, però, de putrefacte. En una novel-la segle actual, per exemple, seguint determinades tendències ben lògiques i humanes, el més putrefacte acostuma a ésser el seu argument, la successió de fets i facècies lligats estretament l'un amb l'altre — lligats, sempre lligats! — Una revista d'avantguarda, un toc de clarí de joventut, un crit de modernisme, vénen a ésser una novella d'un autor entrat, en part, en perfecció: també tenen només de blasmable l'argument. Per això nosaltres, neguem en nosaltres tot argument real o fantasiós; som esporàdics, fragmentaris, incoherents, superrealistes, si cal. No existim, tots plegats, fent drama o comèdia; no coincidim per conxorxa, sinó per noblesa i sinceritat.

—Convindria anar a la creació d'un premi periodístic local. Estimular les diverses publicacions fóra protegir-les. Què fa l'Associació de la Premsa per conservar i augmentar la nostra riquesa periodística? Què espera l'Associació de la Premsa?

—Podria destinar-se un premi anyal al millor article o millors articles publicats durant l'any en els periòdics locals. En segon lloc podria establir-se una gratificació a l'empresa periodística que amb més excel-lència compli's les seves tasques culturals. Fóra llarga l'enumeració de les formes amb què tals estímuls podrien atorgar-se. L'idea és tan rica de suggestions!

—ARA projecta la celebració d'uns concursos literàris, les bases del primer dels quals anunciarà oportunament.

—Tots els *elements* d'ARA, amb motiu del traspàs d'any, hem estrenat els nostres emblemes. El públic manresà els ha rebut amb admiratòria acollida. Ens en congratulem.

carnet

No expremem els instants. Tocant-los només per damunt, per poc que es premin, ragen abundosament de sensacions, són tots sucosos de motius d'inspiració i de matèria comentable.

Així aconseguim un gran avantatge: sempre se'ls pot tornar a gaudir des d'un nou punt d'obir i tenen per nosaltres, cada vegada, nous enllameniments de dolçors noves.

Qui va voler escorrer tota la passió en una sola orgía, pensant-la inacabable, es trobà després amb el cor buit i les entranyes eixarreïdes, condemnat a enyorar sempre més la felicitat fruïda sense poder mai més tastar-la.

L'ubriagar-se, sigui de què es vulgui, és imprudència imperdonable i de fatals conseqüències pel cos i per l'estètica.

Expremem suaument el raïm de la vida i bevem poc a poc, amb seny i delectança, les dolces gotes del plaer, copsant-ne les sentors subtils i refinades.

Serà encapçalar el nostre viure de cada dia amb dues paraules que són un lema i una doctrina, tanmateix:

¡Eurítmia, Euforia!

a. g.

* * *

La poesia és com a sentiment estètic, purament subjectiva, pròpia i sortida del pregón Nosaltres no podem permetre per més temps que aquest sentiment tan ple de bellesa, es vegi oprimit per unes lleis tiràniques, controladores de l'íntim devassall d'idees, de sentiments i de realitats, per a disfreçar-ho tot amb l'absurditat, amb el sentimentalisme mesquí, amb la legalitat mesellística: amb les lleis de rima i de mètrica. Nosaltres, amb un sentit de modernitat i de llibertat, hem sortit al carrer, i com uns segons Quixots anem a reparar uns greuges dirigits vessànicament al mitjà d'expressió més pur, el més directe, el que té la bellesa implícita. No volem que continuin disfressant-la amb la irrealitat, amb les líriques sobreres i amb les idees anacròniques. Necessitem per relaxar-nos del costum nefand, la poesia que propugni l'estricticitat, la sensació neta; no la que permeti les percepcions sobreres i les especificacions hilarants. La primera és la nostra, la que salta per un curs de pensaments, la subjectiva, la que sent encara les palpitacions del cor, la que irradia vida.

Volem redimir la poesia local. Ens repugna la olor de floralesques rànciés que fan les poesies de certs individus que han nascut, viuen i moriran en la ridiculesa.

j. a. i p.

Aquest número ha passat per la censura militar

im. p. alcaraz de bausili; passeig, 51, teléf 443 - manresa

www.memoria.cat

C. Valles

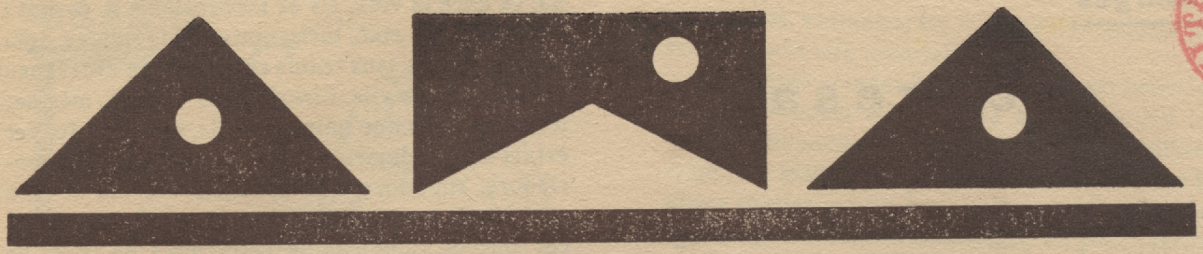

manresa febrer de 1931 núm. 4

mirant endins

Es indubtable que a Manresa hi ha valors literaris encara inèdits. Inèdits no per als altres, cas en què tots ens hi trobem, sinó per nosaltres. Això és lamentable. No crec que aquests valors poguessin cotitzar-se a xifres crescudes en les borses literàries de fora la ciutat. Tot el què ve amb segell de provincianisme, és mal rebut. Més que la valor dels escrits i dels autors, els infal·libles crítics centralistes miren el lloc on han sofert la seva gestació. Jo, si volgués fer surar alguna meva producció (el dia que produís, naturalment), tota la meva política consistiria, en-lloc de seguir determinades tendències, a anotar sota la meva filiació civil i eclesiàstica, la següent aclaració: «Barcelona, x de x de x.» Seria una probabilitat d'èxit. Si dic, doncs, que és lamentable aquesta ineditat, no és mirant enfora, ans guaitant endins, cap a casa. El nostre orgull ens priva mantes vegades de mirar endins. Un petit èxit afalagador és més que suficient, per fer girar les nostres suplicants mirades vers uns indrets inasequibles on la nostra imaginació ens inclina. Menyspreem per uns moments, breus moments!, els lligams indiscutibles que existeixen entre *ell* i els *altres*; empenyuts per un desig, cerquem la inexistent *realitat* que pot juntar-nos amb els *altres*. Aquest desig de fugir és producte natural d'una necessitat. Incomprensió. Isolament. Snobisme. Obcecació. Sentiment de Vanitat..... No sé. A voltes tot alhora. A voltes res d'això. Llavors és fatalitat. Es Aire. Hidrògen. Helium. Es el gas menys dens possible que ens aixeca com globus inflats. Per seguir tambalejant a les empentes de les fúries i de les tempestes. Com també per caure desinflats.

No vull dir que la posició estoica i filosòfica sigui la de romandre arraulit dintre el cercle dels amics. Tampoc els meus raonaments són revenja a un fracàs, o disculpa a una impotència. Unicament assenyalo una conveniència. A Manresa existeixen valors literaris inèdits, repeteixo, doncs, per què no cercar-los?

Nosaltres no hem vingut a *exposar-nos*, en el sentit més genuí de aquest mot. No hem vingut a fer exhibicions per demostrar vàlua o incapacitat.

Hem vingut, i crec interpretar el pensament de tots, més que a donar un crit, una sèrie de crits, molts crits, *tots* els crits, a fer que els altres, aquells que mai no han dit res, trenquin el seu silenci, renyeixin amb el seu inconscient mutisme i remoguin l'ambient carregós, de mercantilisme, de burgès ben dinat, de pocasolta casolana, de cridaneria a cau d'orella que realment són les nostres característiques.

Nosaltres, des d'aquestes pàgines, venim senzillament a coaccionar. I ens valdrem de tots els mitjans possibles.—**f. p.**

www.memoria.cat

represa

* * *

La veritat, el què hom anomena veritat lògica, veritat més o menys filosòfica, en la producció artística no té pas massa importància; fins i tot a vegades és un obstacte que s'ha de bandejar, és un objecte molestós i inútil: l'essencial, en la producció, és la individualitat ben dotada que sap crear la beutat. Aquesta beutat però, no és aquella beutat — deixalla clàssica — corpòriament i real, sinó que és aquella beutat interna, psicològica, multiforme, quantes vegades deforme, hiperestessiada, que rau subjectivament en el nostre intern. Aquesta beutat interna, cal dir, que només és posseïda per aquells temperaments d'una sensibilitat massa ben dotada, massa fina, massa tancada dins ella mateixa, i que crea per a ella mateixa, donada a l'auto-anàlisi que quasi sempre porta a l'autotortura, quan no a l'auto-negació, afirmació al capdavall d'una altra nova i rara personalitat.

I aquests temperaments en els quals l'anàlisi, la definició d'ells mateixos s'ha esdevingut una obsessió dolorosa, un moviment sàdic a vegades, i s'han construït en ells mateixos i per ells mateixos una visió i una realitat, al marge de tota realitat i visió objectiva tant de la seva vida interna com de la que els volta; aquests temperaments, doncs, individualitzats, creadors, exacerbats, tempestejats per totes les passions, que només senten la vida, la seva de vida, els quals no han arribat a la definició lògica i real d'ells mateixos, però que senten, que viuen el seu error, el seu gran error, són els més capacitats, són els més alts creadors de la nostra moderna beutat, són els més íntimament units a l'esperit, a l'ambient, a les tendències intel·lectuals modernes, a la realitat moderna mateixa, i per tant, els escollits, els de producció artística legítima, única que nosaltres podem sentir amb sinceritat.

Naturalment que certs estudiantets de filosofía i lletres, o bé algún doctor, humanista o filòleg, que té una indigestió de grecs o textos clàssics, no la sentirà aquesta nostra literatura, però no és pas a ells a qui va dirigida, grans mixtificadors com són, sinó a tots aquells que no senten l'atavisme de certa mena de tradició, que no pesa damunt d'ells l'esperit de les universitats, l'esperit de certes revistes erudites, a tots aquells que tenen senzillament l'oïda franca i l'esperit net.

Per aquests nostres realitzadors, per aquests nostres creadors, que són la nostra ànima mateixa, és dura la vida, els és insuportable la veritat i la realitat: per això, turmentats, inadaptables, agullonats per les sensacions externes qne esdevenen crudels contra ells, i trasbalsats encara més per les sensacions que nàixen en ells, són posseïts per estats extraordinaris, anormals, neuròtics, diferenciadors, superiors, que els alcen a costa de quin preu, però, per damunt de tots i de tot. Cal remarcar que el significat de certs mots no té res de pejoratiu, res de monstruós, car sols signifiquen un apartament de la generalitat, dels estats comuns, de la normalitat grisa.

A nosaltres, simples lectors o simples gustadors de l'obra artística, la seva influència sempre ens és favorable: ens aparta del moltonisme, ens fa trobar en nosaltres mateixos, ens aixeca també, ens inicia al combregament de la nostra ànima, ens fa una realitat, i dóna un sentit a la nostra vida que potser no hauriem trobat.

A conseqüència d'això podriem dir, que en les sensacions, en la realitat perceptiva de les sensacions, i en la sinceritat d'aquestes sensacions, sigui quina sigui la seva naturalesa, i en la seva conversió en obra artística, hi ha la nostra moderna concepció de la beutat. Tota construcció artificiosa, doncs, tot malabarisme argumental, tot desenrotllament amb intriga, tota forma feta en vistes i prejudici d'un final massa preconcebut, massa preparat, ve a ésser una defecció, una anteposició a aquest credo sensorial. Per això, de moltes manifestacions, de moltes creacions anteriors a nosaltres, però que són un escalonament de la nostra cultura actual, el més interessant, l'aprofitable, no són els bastiments tradicionals, sinó totes aquelles creacions subjectives, personals, psicològicament turmentades que fan possible un uníson de sentiments.

Per tal de què l'obra moderna pugui produir-se segons aquestes tendències en les quals l'element subjectiu és l'únic mòbil, cal que l'autor sigui sincer amb ell mateix, desesperadament sincer, sense eufemismes, sense circumloquis, sense cap covardía que trenqui les seves confessions, i cal també per part del públic una intel·ligència i una comprensió, que el faci digne de poguer rebrer les revelacions d'aquestes ànimes subtils i delicades.

Es, però, tot això un programa definitiu? No cal dir que no; és només un programa per nosaltres mateixos. El passat és un ròssec mort que entorpeix el nostre pas, i l'avenir és una ficció, una irrealitat, un no res, en el qual nosaltres no podem ni havem de pensar-hi, que no existeix.

j. m. niubò.

www.memoria.cat

assaig

Caminava solitari, els peus m'empenyien maliciosament vers els indrets més pedregosos, les pedres, les *menudes* pedres, cobrien el camí.

Feia fred, molt fred.....

Les pedres punxaven; les sabates, una de les meves sabates, tenia un petit foradet, un forat bastant gros.

Anava caminant, calmosament, sense apressar-me. Tanmateix, a què venen les presses?, el Temps és immens, els camins poden tenir fites i més fites, però.....

Els camins són ficticis, els camins no existeixen, és camí tot allò que nosaltres volem que ho sigui, és camí des del moment que nosaltres l'emprenem, té una direcció quan *algú* l'agafa amb un sentit.

Els camins, per mi guaiten de cara a l'Espai.

I l'Espai és infinit. Tot ho emplena, tot ho envolta, ningú pot sustreure's a la seva imposició, els éssers, les petites partícules, fins les pedres dels camins, *aquestes pedres*, també estan subjectes a les seves arbitràries imposicions.

Oh! Espai, formós Espai, tu ens iguales.

Amb tot, les raons filosòfiques no hi valen contra unes sabates foradades.

En sí, els forats, no tenen ni el més petit inconvenient, són les *petites pedretes*.....

N'hi ha de petites i de grosses de pedretes.

Les pedres, és curiós perquè tenen arestes on es junten cares mantes vegades planes i fan angles diedres.

Es bonic, fan molt bonic, entretenen, jo n'agafo de pedres de les *més anguloses* i amb els dits faig un goniòmetre.....

Passo l'estona. Quan he fet, les llenço, fort, lluny.

Je, Je, Je,.....

Xiulen quan solquen l'aire, al caure piquen, reboten i fins s'esmicolen a voltes!

Fa caló, sembla que fa caló; estic neguitós, els climes així, variables, em molesten; jo voldria una continuïtat i una invariabilitat.

Les coses creades ho han estat amb imperfecció. Sols l'home té dret a la superació. No són vans els nostres esforços, aconseguim el millorament. Sí, millorem. En canvi les bèsties, totes les altres bèsties, no ho fan. I els éssers insensibles, els agregats purament materials, *no poden* fer-ho.

Entre els homes cal fer distincions, no obstant; l'Intel·ligència és repartida amb desigualtats, uns en tenen més...

Les Capacitats són diferents.

Uns homes absorbeixen la dels altres. Els Intel·lectuals la roben als manuals.

Els sabaters, per exemple, no són tan intel·ligents com els Intel·lectuals, és molt natural, són sabaters. Els sabaters no hi tenen cap culpa, és clar, i no obstant.....

Els sabaters són uns imbècils. No poden. No poden. Són com els éssers immaterials. Sense ànima. No senten, no pensen, no saben, Res. Res. Els Odio.

. . . . . .

Camino. Vaig caminant, no sé perquè penso; que se'n treu de pensar?

Preocupacions inútils.

Si almenys les criatures, perquè ho tenen merescut, sofríssin un càstig del Destí. El Destí és una absurditat. Pega a ulls cecs. L'home digne en surt flagellat i els altres, els *altres*..... il·lesos.

Es un plaer poguer caminar. Es veuen paisatges, els arbres agafen en la naturalesa formes simbòliques, les fulles cauen a terra, totes grogues, molt grogues. En alguns llocs, aquestes fulles fan munts i piles, un hom hi camina tou per damunt d'elles.

Es la tardor, que les fa caure.....

Ara no hi som a la Tardor.

Es llarc aquest camí: Vull seure. Recolzat al peu d'un marge, el cos mandrosament ajaçat, el cap caigut sobre el pit, els ulls vagarosos.

I el camí, el veieu serpentejar a prop vostre, tot sol, silenciós, abandonat... .

Que camini, que camini el camí.

Sempre he estat un home original. Vull fer la meva voluntat. Ara vull seure.

Comoditat, Voluntat pròpia. Independència. Originalitat. Llibertat.

M'asseuré en el marge, em treuré el barret i l'americana, estiraré els braços.....

Ah... em traurè també les sabates, estaré més còmode i més original.

francesc padró.

Dibuix del senyor *frapad*.

www.memoria.cat

un altre conte

carnaval 100 %

Dintre meu hi ha una veu inextingible de sarcasme i de riota; és una veu contumaç que explota tossudament, com una crítica unipersonalíssima, en els instants de delicadesa espiritual, en els moments d'afinament moral i de tremolor mística. Però no és una veu enterament meva — per què voleu que sigui meva, pobres confessors o tafaners d'ànimes torturades? — No és meva, jo us dic que no és meva, a pesar de que ixi, desvergonyida, dels meus dintres Aquesta veu càustica me l'empeltà aquell amic mordaç — mordaç, mordaç — super-home *in albis*, que sabia riure's com un amargat de totes les coses fondament humanes. Després, és una veu pastada en les inconveniències de la petita vida quotidiana; veu renegaire, de vegades clama com una posseïda quan haig d'estrenar, per exemple, una camisa de midó, en la matinada d'un diumenge d'hivern; veu malparlada, espeternega com una fúria, quan les sabates m'apreten perquè són noves, quan els mitjons es foraden perquè són vells, quan la corbata es rebrega perquè és gastada, quan, tot clenxant-me, es fa en dos trossos la pinta — màxima desgràcia inicial — que vaig comprar *perquè era irrompible*. No és pas la veu de la comoditat, no: és més aviat un clam de normalitat — de bona fe contínua — que fa l'ànima. Es més segur un crit bàrbar, protestant de coses bàrbares; és més facilment un gemec atribulat que es rebel·la contra la realitat d'una existència abonyegada, sotraguejada. Es l'home barallant-se amb el calendari; el calendari disputant-se amb l'home; la carn desafiada amb el paper; el paper clavant cops de martell al cap de totes les coses desgraciadament — incòmodament — efímeres.

Jo forçosament m'havia de disfressar d'àngel per a dissimular aquella part de personalitat — la veu protestant — que podia evidenciar-me. Sí; d'àngel, d'àngel: d'àngel amb ales de paper fí i de cordill d'ampalomar; d'àngel amb la cara enfarinada i unes espigues de blat de moro a banda i banda de rostre; d'àngel amb sotana d'escolà i amb corona d'artista; d'àngel simbòlic que portaria en una mà un setrill d'oli i en l'altra tot un plec de paper de pagos a l'Estat. No són així els àngels? Jo recordo que quan era petit un dia em van disfressar d'àngel; i per força se'm devia abocar el setrill — oli, sedant màxim, suavitat celestial — quan encara avui tinc tota la cara untada i humitejada. I no són pas els plors; ni les rialles — la febra? no, la febra consúm i resseca. Però és que, tanmateix, aquell que en un carnaval antic es va guarnir d'àngel no era pas jo: ara em sembla recordar-ho més bé: aquell, ERA UN NEN BUFÓ. Jo, jo.....; jo sempre neixo abans d'ahir: a cada moment estic a punt d'un bateig renovador. Es que, de vegades, aquella veu reganyosa protesta àdhuc del nom que em van posar: de semblant manera com injuria i escup el meu despertador, d'igual forma com atropella de paraula la serventa de casa i el repartidor dels diaris i l'home de la llet i el sastre informal i el captaire inoportú i les bèsties domèstiques i totes les coses i tots els braços i totes les cames i tots els ulls i totes les orelles que tenen esma per a fixar-se en mí.

Aquell dia, però, jo deixava fer a la gent: disfressat d'àngel no em coneixia pas el primer tabalot que hagués intentat fer-ho. Sant Pere tampoc em coneixia, i em deia *impostor de la cort celestial*. Hi havia un brogit en aquell ball de barriada del Foment! Un veritable torbellí de disfressats jugaven a nàries d'un extrem a l'altre de la sala rectangular. Un veritable torbellí: torbellí de pols, de llum, de papers, de coloraines, de música, de pols, de pols..... Tots plegats giravoltavem com una roda de molí. Quina era la força motriu directora? Jo portava dintre — enfora del cervell i dels ulls — les setze copes de xampany consabudes. Consabudes, per què? Perquè hi havia un pacte, tanmateix, de portar-les-hi. (Veus, aquell que va vestit d'indio, és el Casajuana...

... no, no; no encara!, em deia amb fleumeria la mascareta tradicional del *no me conoces?*; el vigilant del barri prou sabia, en canvi, descobrir una clau il·lustre entre un manyoc de cent ferreguets anònims. Però és que aquell número del guardarrobes el portava aquella nit escrit al front — en pirogravat, aquella nit! (Un àngel numerat, un àngel-policia; en funcions de servei?) I a les plantes dels peus: dels peus meus, dels peus meus; perquè n'hi havia tants de barrots de cadira escaducers, que bé valdrà la pena de precisar a quines palmeres del Passeig de Colom em refereixo. I gent!, de gent n'hi havia una riuada immensa: I M-M E N S A: encara n'hi ha ara. — Ara — després de sopar, a la quieta — surten del Foment els darrers de l'any passat. Tot l'any Carnestoltes! Quinze voltes? no; més, més! Hi havia un cartellet infame, a la guixeta: una oració com de demanar caritat, sense advertir que el ball era una tortura de 365 dies, sense confessar que produïa els efectes d'una perdigonada al cervell, sense declarar que s'assimilava a una intoxicació al sota-aixella, sense dir, a les clares, que era un ball a dretes, intencionat, malintencionat, SENSE SALTRATOS RODELL!

Quin ball, mare! L'Amat — joveníssim — disfressat de matèria prima — poètic; els antipoetes vestits d'adroguers adulteradors; els ex-poetes guarnits de núvol propagandista; les dones fica-

www.memoria.cat

des totes dintre d'un embut — o d'un embús—; els homes deixats anar, sense excepció, damunt un llit de taronges; els cambrers destapant i tapant portes, blanc de calç i solapes de llustrina, disfressats de bones persones. Jo, debatent-me en una correntia antihumana d'emmascarats desconeguts, de fantasmes espessíssims, tot forcejant inútilment per descobrir aquella veïna de la cita lacònica. Entre banderes de tots colors; i una lliga-cama; i una pluja de paperets blancs; i una serpentina llarga, llarga, rígida. I ella allunyant-se de mí, tal volta; i jo giravoltant, ben segur, per sota les cames de les dones, de les dones, però només per sota les cames, bo i mossegant-me una ala, frenètic, diabòlic, angèlic.....

Després, poca cosa més: "**Urgent**", "**Urgent**", i el ball encara anava engrescant-se. "**Urgent**", "**Urgent**", i ella encara no compareixia. I el convit indigne del conserge: — «senyor àngel, vol fer el favor de la cèdula?» I l'estrèpit de la porta; i l'expulsió d'aquest nou Llucifer dels indocumentats que era jo (sense comptar-hi les ales, els devia al Foment dotze quotes).

***

Déu meu!, Déu meu!, m'exclamava com a àngel - 365 dies, 365 nits, 365 astres, 365 balls, 365 renecs..... Pareu de comptar! I la cèdula, i la cèdula! Per què la cèdula?

Al carrer — expulsat per sospitòs, per eteri i sideral — hi feia un fred argentat, estrellat. Es glaçava el raig de lluna de la cantonada. Però espurnejava d'ira el meu cor. Aquella meva veu recòndita, sarcàstica, malcarada, renegaire, trencà, de sobte, els motlles. Arrossegant una ala, vaig protestar tot allunyant-me:

(Post-data) — ...Però si no en sóc pas de superrealista!, si no en sóc pas! us dic que no en sóc de superrealista! que no en sóc, no en sóc, no en sóc!!! **(Val).**

j. martí farreres.

---

jazz

Ritme de cames,
de «fox» i «bananes».
Glops...
Sentiments emesos.
Xampany.
«Whisky»
«Jazz»
Què fas?
Embriago de passions
els colofons.
Reflector
projecta una ombra
en el fons:
celatge.
Imatge dels móns.
Ritme i més ritme.
Passió i més passió.
Paral·lelisme de cossos,
espetegar d'uns ossos:
és aquesta l'oblació
a l'alegror.
Jazz!!
m'apuntes l'absenta als llavis,
un espectre al cor;
tot és or
i glavis.
El bes és llarg...
La saliva és mel!
Sexes distints
agermanes,
els abraces...
Jazz! Jazz!!

j. amat i piniella.

www.memoria.cat

busques

El nostre bon amic Joaquim Nubiola, ha tingut la gentilesa d'oferir-nos per la nostra secció de «busques», les primícies dels seus poemes inèdits, pròxims a publicar-los en el llibre «a» d'imminent sortida:

* Bell Minyó...
* Les 3 de la matinada.
* 8 del matí.
* Noia Lletja.
* Per a l'album d'una nedadora.
* Una nit per la carretera.

●

bell minyó...

No crec en la veritat
que em pugui dir
un noi amb cara d'ase
que té els ulls ensopits
i la mirada torta
el cap trencat i ple de fum
i les mans roges.
De sospirs de felicitat
en fa dos a cada hora.
El somriure el té esbiaxat
i el riure és de tanoca.
M'ha dit i m'ha contat
coses de pell de congre.
Cocodril ensunyat
en somnis de color de rosa.
No me l'he cregut pas de res.
No podia ser veritat
ES DEIA JOAN.

les 3 de la matinada

La sentor de la nit
fanal esllanguit
caminar decidit
tremolor del vent.
Ha passat un cotxe amb remor de veus
a terra hi ha polsim d'humitat poruga

8 del mati

Moment poc lúcid de saltar del llit a la dutxa freda
pell rebregada de rodar pel llit estirada i fresca
pentinat poc fi, clenxa de terra
He oblidat el somni que m'ha parlat en la nit.

noia lletja

a Ramón Gómez de la Serna

De tan lletja que sóc
porto una flor groga
sobre un sweter marron
i una faldilla rosa.
Tinc un collaret verd
de verd de ploma.
Camino a passos llargs
caminar d'esportwoman.
Els meus ulls son massa durs
i les meves cames tortes.
Tinc el ventre tan sortit
que sembla una filosa.
El nas afilat
i les mans rasposes.

per a l'album d'una nedadora

La nina del fons mirar
bonica
blanca-negra
gris platejat de perla
deessa del mar lluent
blau fosc
blanc
verd
vermell
del sol post.
Era una enraonia de la gent
INEXISTENT.

una nit per la carretera

Somnolència de paüra
grinyoleig de l'ànima
sota un clar de lluna
escapçada
emmirallada en l'aigua
VINCLEIG ASTORAT
ESTIRA i ALLARGA
D'un o més pensaments esborradissos i deliqüescents.
Aire en la cara

joaquim nubiola.

(Del llibre de poemes «a» pròxim a sortir).

●

Hem rebut un exemplar del número extraordinari del «Agrupament Escolar Acadèmia Laboratori» de Barcelona. Es dedicat al Superrealisme. Hi veiem alguns noms, com Gasch, Sànchez-Juan, Dali, Gómez de la Serna, Foix, Santos, etc. Representa un esforç immens el voler arreplegar sobre les seves pàgines tots els batecs, avui dia existents a Catalunya i a Espanya, que tinguin tan sols una aparença de superrealisme. Els dibuixos de Miró «Paissatge» i «Personatge» són molt bonics. Es un butlletí que en conjunt resulta ple d'incoherències i deficiències, en canvi cada escrit per separat és una cosa deliciosa. Es més que una producció, un recull de petites produccions. Representa una pulsació del nostre adormit esperit superrealista. Es un valor documental. Es una revelació de l'alt paper que els estudiants representen dins les tendències noves.

www.memoria.cat

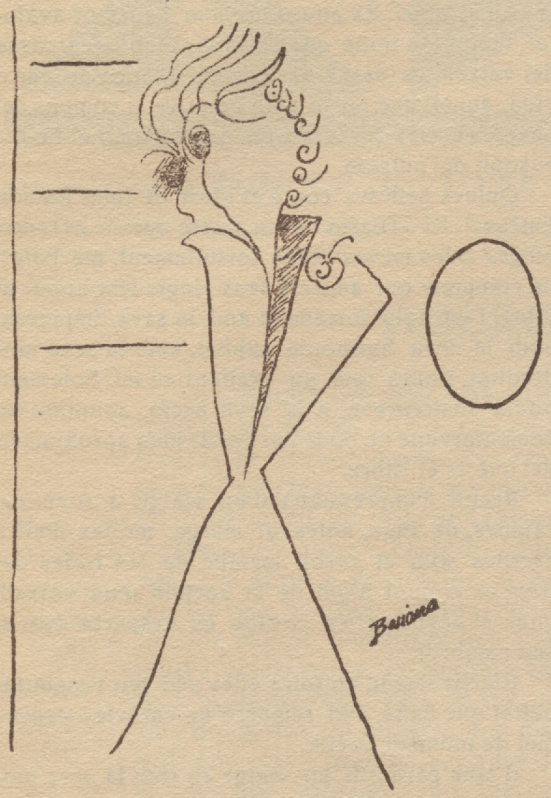

retrat

basiana

Parlar de Basiana, pintor, Basiana, dibuixant, Basiana, artista, no és cap cosa fàcil. Parlar-ne d'una manera adequada en cada cas, terriblement difícil. Per això caldria - no res menys! - que la vostra imaginació seguís el mateix ritme accelerat que la seva. Caldria posseir la facultat de l'acrobàcia espiritual desenrotllada fins al llindar mateix de l'anormalitat.

En art, l'escassedat a Manresa de la primera matèria — l'artista — ens han dut a parlar sovint de Basiana. I malgrat la meva, ja gairebé atàvica inclinació a la gazetilla, mai no hem pogut usar, ni sota la disfressa més extravagant, cap frase feta, ni cap adjectiu receptuari. Si un dia crèiem trobar el secret de les seves pintures, en la seva dèria per la bicicleta, l'endemà l'haviem de buscar en la bona taula generadora dels més deliciosos paisatges pirenencs. Ara, davant d'aquestes noves produccions — de les quals aportem dues mostres — pensem amb el marbre d'un vetllador de cafè. Però ningú no ens assegura ni l'encert d'avui, ni el d'ahir.

Basiana demanarà algún dia un estudi *a fons*. Aleshores caldrà considerar, en mires a la valoració del seu art, tant les darreres admiracions pels motius predilectes de Gasch, com les taronges i els banys de propuci de la seva joventut eclèctica i naturista; la filosofia de Nietzche i les doctrines estètiques i filosòfiques d'Hegel.

Entretant aquest estudi *a fons* no es faci, només un mot pot relativament ésser un adjectiu adequat: inquietut.

I diem, relativament, perquè la inquietut és bon tros renyida amb el mètode. I Basiana, malgrat el seu esperit perillosament anàrquic, actua damunt la seva evolució artística amb la més rigurosa metodització.

j. b. claret.

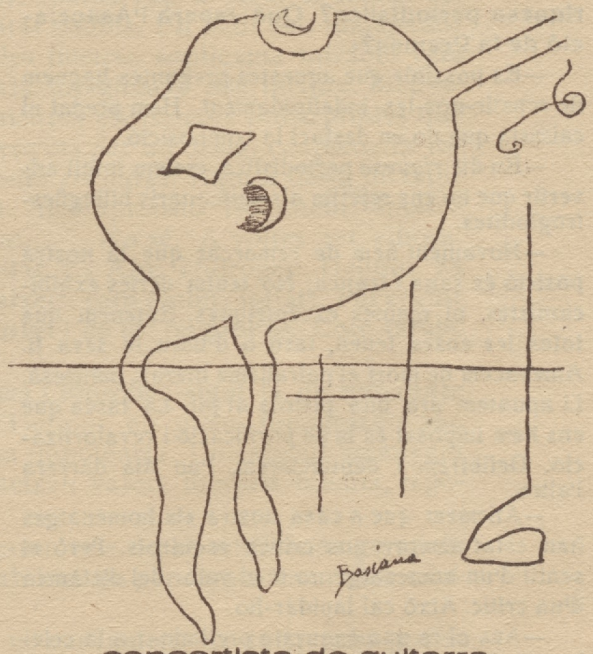

concertista de guitarra

dos dibuixos inèdits de

basiana

www.memoria.cat

ara-posicions

—Hem llegit alguna crítica injusta del llibre de versos «Del meu romiatge» de L. Roure Garriga. Ens dol que a casa nostra s'exerceixi la crítica literària sense cap sentit de responsabilitat. No trobem en el referit llibre cap valor poètic. El pairalisme, el popularisme, l'infantilisme, el consonantisme, el montserratisme, el corrandisme i tot allò altre dels poetes populars (?), no ens atrau, ni ens fa cap goig. Dit sigui, amb sinceritat.

—Convé orientar el lector cap a les formes noves de la nova poesia. Prou englantines, prou violes, prou sacs de gemecs, prou sensibleria popular.

—Reclamem la patent de la crítica desinteressada, sincera. En cap ordre insertarem mai notes suplicades, ni propagandes instades.

—A remarcar la celebració de l'assemblea general reglamentària de l'Associació de la Premsa d'aquesta ciutat; a remarcar, diem, perquè va ésser molt animada, perquè àdhuc hi regnà una mica de maror i perquè a darrera hora tot va anar, gràcies a Déu, com una seda de la més fina.

—Reproduïm les següents preguntes del número anterior: **«Què fa l'Associació de la Premsa per conservar i augmentar la nostra riquesa periodística? Què espera l'Associació de la Premsa?»**.

—Es possible que aquestes preguntes haguem de repetir-nos-les indefinidament. Hem pregat al caixista que no en desfaci la composició.

—En dir *riquesa* periodística, creiem inútil advertir que no ens referim als setmanaris bilingües-troglodites.

—Novament hem de remarcar que la nostra posició és sana i franca. No tenim dèries exhibicionistes, ni manies excèntriques. Entenem que totes les coses tenen, tard o d'hora, la seva fí. Amenacem de mort el pairalisme literari manresà. Li apuntem ara una pistola al pit. La tasca que ens hem imposat és la de purificació i revalorització. Definirem i denunciarem, l'un dia darrera l'altre.

—Afirmem que a casa nostra els homenatges han estat sempre uns crítics esquirols. Però el sentit d'un homenatge no té el valor del dictàmen d'un crític. Això cal lapidar-ho.

—ARA obra una enquesta preliminar a la celebració del seu Concurs de contes. Hom pot escriure per tot aquest mes a la nostra redacció, donant orientacions sobre la següent pregunta que formulem: *Com farieu un concurs de contes?*

—Subratllem els «Marges» d'aquest número del nostre company J. M. Niubó. Els subratllem perquè en realitat constitueixen una posició d'ARA i perquè vénen a ésser part integrant del nostre credo artístic.

carnet

«¡Oh mar, cielo rebelde
caído de los cielos!»

Admirable! Es aquest un mar lleument avalotat, d'un blau íntim que en topar amb la carcassa del vaixell es desfà en escuma blanca de curta vida, aquell que porta amb l'onatge el compàs del temps, ensems que les hores passen amb el tic-tac ensopit del pulsera...

Quines belleses conté el llibre de Juan Ramón Jiménez! El «Diario de un poeta recién casado» vingué a les meves mans fortuïtament, me l'oferí un company que amb els seus elogis feia honor al llibre. I em colpí fortament amb la seva limpidesa, amb la seva harmonia sublim, amb la seva modernitat, i obrà com un excitant en mí Solament podia sustreure'm a la seva acció, apuntant un comentari que no podrà ni donar idea aproximada del què és el llibre.

Recull d'impressions d'un viatge a Amèrica, ràpides, de fuga, notes al marge, moltes d'elles escrites sota el soroll metàlic de les rodes del tren; en el punt àlgid de la sortida d'un vaixell, quan el poeta *recién casado* es desperta dins el seu cambrot.

Efectivament, en totes elles s'hi veu l'espontaneïtat que exua, s'hi remarca un caràcter essencial de moment poètic.

¡I com perd allí un viatge en tren la seva monotonia, com s'humanitza i es vesteix la nuesa d'un «waiting room», d'un cambrot farcit de lliteres i bagatges, d'uns instruments mecànics com el tramvia, d'un anunci estúpid! ¡Quina calidesa pren el reclam lluminós que tremola en la foscor, el «club» de poetes rovellats, el de senyores carregades d'anys i d'idees ancestrals!

Sembla que el conjunt del llibre, la barreja de poemes en vers i en prosa, l'estil rublert de sons eurítmics, la fluidesa d'estil, aquells jocs amagats, la gama colorística del mar, la varietat de tons blaus que pren i que constitueix gairebé el «leit motiv» de l'obra, junt amb el sentit moderníssim en que està escrit — quan encara estaven en gestació tots els «ismes» revolucionaris de les arts (1916)—fa un «cock-tail» deliciós, d'una màxima agradabilitat, impossible en el tradicionalisme de la poesia.....

El seu aspecte és humil: cobertes blanques, no és de gaire tamany, però reconeixem, i ho diem amb sinceritat, que mereix una exterioritat més violent, un color vermell, blau, verd... que encara no donaria la sensació de la vida que realment té, aquell dinamisme, aquella celeritat, el continu «andante molto vivace»...

j. a. i p.

imp. p. alcaraz de bausili; passeig, 51, teléf. 443 - manresa

www.memoria.cat

Vallés

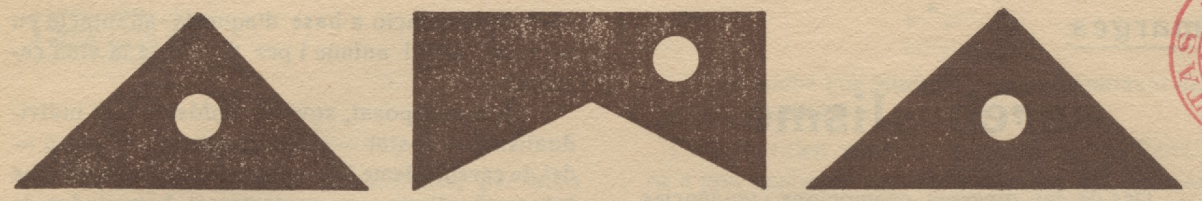

manresa març de 1931 núm 5

els "ismes" i la revolució

El fenòmen revolució, en la vida artística i literària, té un aventatge per damunt del fet revolució en la vida política. En aquella esfera, la revolució no té res de destructiva, és normalment fructífera i constructiva; podríem dir que d'ella se n'aprofiten totes les bones intencions, tots els sans elements, tots els rectes propòsits; el demés, inocu i sobrer, no fa cap dany, no exerceix cap influència indesitjable. No pot espantar-nos, doncs, una revolució en l'ordre de l'art. Ningú gosarà afirmar que el sobrerrealisme, per exemple, ha ferit de mort, ha corsecat o corromput l'art veritable, allò que l'afirmant creu que és l'art veritable; ningú podrà atrevir-se a assegurar que la posició avantguardista literària ha desgraciat, enverinat i fet malbé l'autèntica literatura, allò que l'opinant entén per autèntica literatura Més aviat el sobrerrealisme ha aixamplat els horitzons artístics, enriquint el repertori de temes; més segur l'avantguardisme literari ha exercit una coacció fiscalitzadora i ha proporcionat renovacions que de seguida han perdut tot caire d'excentricisme. L'efecte malestruc dels «ismes» revolucionaris no ha existit, és nul; és una fantasia a propòsit per un cervell acadèmic a ultrança, i res més.

El perill de corrupció, el risc de putrefacció artística radica, més aviat, en la dictadura d'una escola, en el moltonisme dels seguidors d'una tendència. Pesi al surrealisme, una generació artística de surrealistes significaria la destrucció de l'art, l'aniquilament del patrimoni artístic: la revolució nihilista i devastadora, en el terreny artístic. No podem humanament exigir una uniformitat de posició: és necessari, però, que tothom detenti una tessitura personal o d'escola.

Aquest esperit imperialista, absolut, absorvent, és una nafra visible de tots aquests «ismes» que hom ha convingut en qualificar de moda. Ha estat oblidat que l'art és un, inalienable i indivisible. Ha estat oblidat també que l'art no és patrimoni de ningú i que, per tant, no pot pertànyer a ningú amb exclusivitat. Aquests «ismes» que han acotat el terreny de l'art i s'han apressat a cridar: «Això és meu!», han caigut en pecat de burgesia i d'exclusivisme intolerant. Han hissat massa alta la bandera de l'escola, menyspreant el valuós pavelló de l'individualitat humana.

En aquesta hora d'«ismes» revolucionaris, entenem que cal evitar tot pecat d'absolutisme artístic. Es precís no donar la terrible afirmació: «L'art sóc jo; l'art som nosaltres» Més aviat convé optar per la revolució airejada, higiènica: per la revolució que no intenta exercir domini en tots els estadis de les idees, sinó solament en les esferes de la sinceritat espontània; per la revolució que no intenta subvertir-ho tot, per monopolitzar-ho tot, sinó per la revolució que desitja, més aviat, subvertir un gran fragment del panomarma artístic, per acaparar-ne tan sols una petita porció. Llibertat i individualitat, àdhuc dintre les quatre parets de l'escola artística.

Per això l'idea de revolució no ens espanta, si es desenrotlla en l'ambient del respecte a l'individualitat i de la consideració als petits cercles opinants. Revolució liberal: de ferments liberals i de resultats liberals; revolució integralment ben ordenada de cara a la llibertat artística. Es necessari sortir a la defensa de la personalitat, per damunt de l'escola hermètica i abassegadora; és precís demanar personalitat, com a vehicle indispensable que ens ha de conduir al terreny de qualsevol «isme». Nosaltres, que ens proclamem francament modernistes en l'ordre artístic, subratllem que únicament confiem en la vigoria i el valor de la personalitat, per arribar a atényer l'autèntic modernisme, que és renovació de fons i de forma i exaltament de la qualitat originalitat. I, no obstant, cal fer constar, en aquest punt, que a Catalunya mateix, la personalitat artística està sovintment menyspreada i moltes vegades suscita odis i recels; una sèrie inacabable de literats i artistes, escriu, pinta i dibuixa en sèrie; no crea, calca; no destaca, es confón: s'abandona en un uniformisme sense caràcter, fofo i inconscient. I aquesta plèiade d'uniformats artistes és, amb escasses protestes, respectada i llorejada i consagrada.

www.memoria.cat

marges

cerebralisme

Des de les diverses promocions i tendències literàries post-romàntiques a les nostres de postguerra, la característica ingènita i diferencial és la que podríem anomenar cerebralista. Aquest cerebralisme, però, sigui per una imposició massa imperiosa del medi cultural, sigui per una manca de sinceritat, sigui per una manca de definició interna, sigui per qualsevol altra circumstància, imposada pel món extern, no sempre s'ha manifestat plenament i ferèstegament protestatari, sinó que ha seguit sempre una sèrie de gradacions ascendents vers l'afirmació individual a què han arribat les nostres últimes modalitats.

El món intern romàntic era massa baladrer, massa epidèrmic, massa de cara al sentimentalisme formal, però el seu sentit d'exacerbament, el seu sentit de protesta, heretat per unes mentalitats objectivament turmentades i auto-analistes, produí totes aquelles creacions escèptiques, corrossives, anormalment tortuoses, fins i tot vicioses en l'ambient moral extern, però que eren una nova afirmació inèdita, conduïdores a noves vastetats inexplorades i airejadora de tot estancament literari que per gloriós que hagi estat sempre, acaba per ésser putrefacte. Per això totes aquestes cultures anteriors que han bastit el sòcol de les nostres afirmacions internes, sensorials i individualistes, tenen una alta exemplaritat i alliçonament.

Ni voldríem, ni desitjaríem, que el cerebralisme, que les creacions del fur intern, personal, insubornable, únic, afirmatiu de nosaltres, de les teves, de les meves sensacions i sentiments, fos una escola, un cenacle, o una capelleta d'escollits o pseudo-escollits, en la qual hi hagués limitada acollida, i es fes a fora un prosselitisme moltonitzador; i és perquè odiem, blasmem, llencem per inútil i infecte tot el què vulgui semblar autoritat i per tant coacció; si el cerebralisme fos això no fóra res.

Essent com és, doncs, el cerebralisme individualista i personal, profundament evolucionista i coetani, apte per a rebre totes les novetats superadores, no cal dir que té un sentit de perfecció que el posa damunt les caduques o mortes formes literàries.

Cal afegir a tot això, però, que no entenem ni direm cerebralisme a aquell egotisme que tancat dintre ell mateix és impermeable a tota adaptació integralment sensorial del món físic i el món moral dels altres, car precisament d'aquesta adaptació i de la creació a base d'aquesta adaptació en neix tot mòbil anímic i per tant tota la vida cerebral

Hem dit i posat, sovint confós, el mot individualisme al costat — sinònim quantes vegades — del de cerebralisme i és que creiem fermament que tot cerebralisme net, protestatari, bandejador de tota concepció imbuïda, de tot prejudici d'ambient, ha d'ésser fonamentalment individualista; d'això ens en ha convençut el fet que els individualistes més exacerbats, més intractables, tenen una estranya, quasi malaltissa susceptibilitat a tot allò referent als altres i al mateix temps una intensa i una tempestuosa vida cerebral.

En aquests temps que tant es blasma, que tant es condemna l'obra literària pura, en aquests temps que es lluita, que es malda, per fer una literatura de classes, sigui del cantó que sigui, un mitjà de propaganda d'idees oficials i coercitives; en aquests temps que es pretén fer-nos pensar en sèries i moguts amb estranys mecanismes com a màquines; en aquests temps de col·lectivisme utòpic; en aquests temps de violacions, no cal dir de quina heroïcitat, de quina violenta franquesa, de quin valor inestimable, estan posseïts tots aquells autors i homes de creacions internes i en l'anònim, que tenen els seus móns cerebrals i afirmatius de la seva voluntat. Per això tots els que senten la vida dintre seu, tots els que tenen les seves sensacions com a font de noves superacions internes, tots els que comprenen l'anormalitat de aquells turmentats que a base de negacions i destruccions obren nous horitzons a la seva vida, són els que millor comprenen, els més aptes, els més sensibles, els més preparats per gustar amb tota la seva sutilitat, amb tota la seva finesa intel·lectual, aquelles dolors, aquelles alegries, aquelles beutats, aquelles cobejances, que desitjem, que volem que siguin nosaltres mateixos.

j. m. niubò.

«...Davant d'aquest estat de coses creiem cada dia amb més intensitat en l'absoluta necessitat d'acceptar l'home i de negar la tendència. Creiem cegament en Miró, en Dalí, sincer, insubornablement sincer, sincer a desgrat de les seves constants «volte face». Creiem cegament en totes les fortes personalitats. Però hem perdut ja la fe en cubismes, superrealismes, realismes màgics, i en tots els «ismes» que es puguin presentar en el futur».

sebastià gasch.

(Al Butlletí de l'Agrupament Escolar, números 7-9, publicació, per cert, enquadrada dins una tendència: remarcadament superrealista).

www.memoria.cat

1931

* * *

La tragèdia se'm fa insuportable; per això estic semirenyit amb Shakespeare. La COMEDIA, a l'inversa, em plau fins a l'entusiasme i la trobo perfectament segle XX. Naturalment, sempre que me la serveixen amb la gravetat i la reverència que són del cas. Segle XX, segle de comèdia, segle de superació patent i decisiva per vies de l'abstracció, del sobrerrealisme.

No estranyeu que comenci així. Es blasma sovint aquest segle titllat d'inespiritual i insensible a les oscil·lacions humanes i profundes. No s'hi val. La mecanització i l'automatisme, eix de la cultura 1931, ens fressa el camí del refinament. I aquesta pàgina no farà més que lloar l'esperit d'aquesta modernitat: la posa, la retòrica i fins el rostre i tot del comerciant titella i refinat (ironia, psicologia finíssima) superposat amb la vaporositat quintaessenciada del *music-hall* tipus, del *music-hall* 1931, del cinema i en general de l'estètica més pura i incontrolada, seran, amb l'esverament d'algún bon senyor, el tema més d'una vegada, d'aquesta pàgina.

* * *

Serà, doncs, amb uns tics matisats de voluptat contemporània que exhibiré la gimnàstica de les meves ganyotes; disertacions, divagacions, monòlegs interiors, etc., etc., tot tendirà a remarcar l'evidència PORNOGRAFICA, IMMORAL, SADICA, que el nostre segle jove, àgil, optimista, cova en el seu sí, rutilant de reminiscències vuitcentistes, irreals i discretament hipòcrites, tot a la barreja, sacsejat com un *cock-tail*.

Cal, per tant, exaltar, estructurar aquestes *virtuts* que aviven i mantenen latent, amb una intensitat cent per cent, el caliu d'emancipació i regeneració dels dies presents, esponerosos i xops de modernitat.

Aquesta és la tasca: Acarar *vicis* o *virtuts*, mirat per segons on, en superposició a les tradicions anacròniques.

* * *

Serà, per tant, aquesta pàgina una divagació disposada amb manxetes que es limitarà a un innocent joc de crítica i passatemps, arrepenjat en un equilibri elàstic. Equilibri no racional, sinó sensorial, d'apreciacions òptiques i eurítmiques, sobretot.

* * *

Vull també que tendeixi a un rejoveniment del tacte i del paladar.

Si em voleu entendre, de modernisme: Tendirà a una exaltació de la música de Whitemman damunt la clàssica, una exaltació del saxofon damunt el violí, de l'art de Chevalier damunt el de Jannings, del color de rosa damunt el carbassa, en un mot: del goig en destriar matisos, sobre tot aquells íntims, personals, harmònics, com el que gaudeix l'home que estrena el 8 cilindres, o el que guia el bòlid per l'autòdrom. I el de moure's, gesticular, brandar la còrpora, graduar-ne llur ritme, més si voleu: *posar-se en caràcter per tal de treure el goig mesurat d'allò que es petja:* asfalt, rocam, glebatge, etc.

Tendirà, sobretot, a destriar matisos d'estètica sempre superficials, sense escola. D'estètica eurítmica, la qual, per tant, recorrerà tota la gama sensitòria. Restaria satisfet que algun lector, portat per les influències d'aquest «ARA», arribés al màxim.

L'escena en un salonet de fumar.
La comoditat i la posa d'allò més refinat.

Els mots els següents:

«Aquest disc, amic domèstic, fes-me el favor de graduar-me'l al 19, aquest 20 fa estona que em mortifica i em desnormalitza la digestió».

O bé aquests:

«Quan compris els Abdulles, els vui blaus, els espiralls de fum d'aquelles cigarretes són més densos que els d'aquests Abdulles vermells».

Vegeu, doncs, com el camp del refinament modern és il·limitat. Cal desaprendre's—i així estarà enfocada aquesta plana — de certes estupideses disfressades de tradició que no fan més que atrofiar la sensibilitat i l'estètica moderna. Cal barallar-se, i això és deliciós, cada dos per tres, amb l'eixam de paràsits (burots de la voluntat) que, amatents, no descuiden oportunitat per empènyer-nos ENDINS, vers la suposada superació.

Es però una delícia encara més inefable triomfar-ne amb un saltiró graciós, àgil, elegant. El saltiró del bon gust 1931, que és animat d'una flexibilitat elàstica i us maneja lliurement i a voluntat us desprèn pel tobogan encerat de les superfícies aparents, les quals dibuixen hàbils arabescos per llur perifèria, per la perifèria d'un món greu, patètic, ARTISTIC, el món de les preocupacions denses, estrictament dostoiewskianes.

m. comelles.

www.memoria.cat

un altre conte

flirt d'hivern

...Era una lluita crudel, sagnant; es barallaven dos elemens irreconciliables, irreductibles: dos elements ELEMENTALS! El foc cremava, flames amunt, amb una força corrossiva dilatada..., l'aigua—l'impermeable, el ferro fred de la insensibilitat — espeternegava per aixugar el foc, i el foc, a son torn, no podia pas foradar-li les entranyes. El foc recorria, en salvador extrem, a una manxa instigadora; l'aigua acudia, en postrer recurs, a la manguera-escombra del servei de neteja més antisèptic. El foc... l'aigua... el foc... l'aigua...

Era una cançó enfadosa: tan aviat semblava portar aventatge l'un com l'altre; tan aviat semblava que s'enduria la victòria el primer, com el segón. La baralla era empenyada, lamentable. Encara avui se'm trenca el cor de sentiment, al comprovar la terrible esterilitat d'aquella lluita sens precedents. Foc, sense bombers; aigua, sense bombers; pol Nort, pol Sur; blanc, negre; cara, creu; la llegenda—LA LLEGENDA ETERNA DE LA PASSIO FURIOSA!—contra la història crua, despullada, contra la crítica serena, contra la exegesi acarnissada, contra la insensibilitat impermeable, contra tot, contra tot el món, encara!

El meu amic Bertran. Foc, foc, foc: encenedor infal·lible. No tenia tractes amb l'Arrendatària. Amant digne de figurar en una galeria d'anyells il-lustres: o en un terrat. Un test de flors roges, vermelles, sagnants. Un perfum que donava calfreds: el carroussel de l'amor girant vertiginosament com la roda d'una fortuna inexhaurible. Tramuntana emperadora: vent, vent, vent. El xiulet feroç de la ventada passional. La fera en el circ. Tot això, i encara foc, foc, foc. El meu amic Bertran— aclariment forçós — no s'havia escapat de cap novel-la de folletó...

L'idili de Bertran amb la dolça impermeabilitat femenina — Baudelaire, ets aquí! — era el xoc clamorós de l'aigua amb el foc: els mateixos espeternecs, la mateixa fumera sorollosa, la mateixa esterilitat manifesta. El Cos de Bombers no havia d'atorgar-li la creu del mèrit; el Diluvi universal no tenia interès a subvencionar l'entrenament. Ploure sí, però ploure intermitentment, amb aquella suavitat llefiscosa de les vetlles d'hivern; foc sí, però foc en aquell mateix fanal de la plaça en triangle, negra, geomètrica, pròpia per un escenari d'avantguarda. Tot el demés era la consumació dels segles en panyos menors. Era un sistema insostenible de fer-vos passar en raons. Era el camí sagnant, martiritzador, Bòria avall. El foc i l'aigua es barallaven dalt del burro de les convencions els prejudicis estúpids. Què tenia de particular? Què tenia d'extraordinari?

Monstruós, monstruós sí; monstruós com un sentiment absurd, desplaçat, sense fibra, sense ànima. Si el foc cremava, ja no tenia dret, ni necessitat de cremar—això era terrible! Calia un foc sumort, mort—això era l'absurd! Calia que el foc *també s'impermeabilitzés*! «Ah, posarem calefacció, per aconseguir-ho», es deia Bertran El radiador no es baralla amb l'aigua: són amics, són íntims, són conjunts. Es el miracle d'un concordat indenunciable entre dos extrems: dos extrems vistos, EVIDENTS!

El consell incitava, per altra banda, a la lluita: Bufa Bertran, bufa! Crema! Encén! Xarbota! Espurneja! I Bertran bufava, cremava, crepitava, incendiava. El flirt, la lluita, passava per uns moments de trascendent incandescència. Ell venia sense dubtes, a jugar-se les darreres: venia a fer el cor fort, **tot el cor fort, tota l'ànima forta!** Ara s'acostava, segurament a la victòria o a la ruptura final. Ell se'n dona compte, ell ho sabia, i no estalviava pas calories. Tot enter s'encenia de guspireigs definitius, d'ardències poderoses...

Flirt d'hivern, flor d'hivernacle: flor malaltissa trencada amb una graciosa facilitat. Ja està, i prou. Tot el cor fort no era prou per donar-li saba vital. Flirt d'hivern, gràcia d'un dia. La lluita havia estat breu, de tan intensa. La flor s'havía emmusteït sense treballs dolorosos. Com es trenca un fil, amb suavitat; com és rompuda, fàcilment, una vidriera de cristall; com es trenca un cor de sentiment. Ai, ai, ai. Fa tres ais i deixa d'existir. El cor és aleshores una cosa buida, inútil, sense solta: una peça de beta, una capsa d'injectables, una polvera... No hi resta res en estat d'idealització. Tot inerme, tot apagat. Un xiprer a la vora. Un crepuscle romàntic.

* * *

Es cert que Bertran i la seva promesa varen renyir per una futil-la. El foc i l'aigua, de la lluita sorollosa van passar a l'enemistat sorda.

Oblit! Fred, mort, inclemència. I amunt! I amunt! Tot és igual, si l'oblit vetlla les deixalles de la mateixa vida. Tot és igual, si l'oblit us clava, entusiasmat, un tentacle en la carn viva. La carn, ai uix!, deixeu-la estar la carn; però és que no és la carn qui en pateix—sostinc jo—,és el fetge! Ho dic ben alt que és el fetge qui en pateix! Ho prova el groc, un groc sobreeïxit de cementiri, de nigromàntic, d'enterramorts. I la passió bullint per dessota; i la reacció química: Una fumera d'odis. Una ganiveta. Un crit...

www.memoria.cat

Però un diumenge al vespre, va succeir l'inaudit. La impermeabilitat es va donar, en aparença. Ella—la dolça impermeabilitat femenina—va correr als braços d' ell. Els seus ulls candents i brillants parlaven d'un món de reconciliacions, de ben-entesos, de bons oficis, de compenetracions. La seva carn cremava — miracle, miracle! — de delit; dos fars els seus braços; dues àncores les seves mans; un jardí de delícies el seu pit...

—Com...llll, gemegà ell sorprès.

—Perdona... Es que voldria que aquest vespre m'acompanyessis a veure «*El Desfile del Amor*».

j. martí farreres.

---

la veig...

Jo la veig, a ella,
- pàl·lida i freda -
embetumada d'abrics «petit gris»
de sedes rutilants,
de pedres,
de brillants...
Es ella,
qui passa endemig els «bars»,
«dancings»
«cabarets»
hotels...
Ella que té en la cara tediosa
la vermellor humida
del tub elèctric de gas enrarit,
i als llavis
el «rouge» incandescent.
Du implícita l'olor de cent taxis
nocturns,
de matinada;
uns ulls plorosos de «rhymell»,
de mirars inefables,
avorrits,
lassos d'amor mercadejat..;
i les ungles ornades d'or,
d'or fi,
no de fantasia...
Ella...Ella...,enllà
passa..., jo la veig,
com ombra amb ròssec,
amb ròssec de viola
vitriolitzada...

j. amat i piniella.

www.memoria.cat

busques

El nostre amic Pere Puig, redactor d'uns *Fulls* d'avançada artística, completament clandestins, ens ofereix el següent curiosíssim treball que li agraïm:

«El superrealisme vist de fora estant

Després d'estudiar durant llarg temps en el meu laboratori els efectes i les causes del nou preparat «SURREALISME» faig públic el resultat obtingut en els anàlisis efectuats.

SURREALISME infal·lible específic contra la *Putrefacció.*

Cada Kg. conté:

Freud	300 gr.
Dadaisme	15 «
Marx	225 «
Fetitxisme	60 «
Sade	90 «
Loutremont	50 «
Cinisme	8 «
Positivisme	5 «
Naturalisme	12 «
Nietzche	150 «
Futurisme	20 «
Anarquisme	25 «
Snobisme	10 «
Ocultisme (per desorientar)	30 «

Observacions:

S'aconsella prendre'l tot de cop després de ben remenat.

Es indispensable haver notat alguns símptomes de Putrefacció (sinó l'efecte és nul)».

●

Un vers inèdit—publicat, però, en els referits *Fulls* clandestins — del nostre amic i company Jordi Balaguer:

«CIUTAT...

Fam. Carn groga i núa.
Freda com la neu dels carrers.

Aglopada entorn les altes fumeres...
Carn, que escolta impacient,
les cançons dels engranatges,
els cops dels martells i l'acer bullent...

La nit. Quitrà mullat i blanc,
lluny, l'eco de l'orquestra,
d'un «dantzing» aristocràtic, rialles,
vi, fum, plaer mercenari...
uns dits llargs esgarren
el baf de l'humitat que escup els vidres,
i una veu prega; caritat..!

La nit, fineix. . tètric desmai...
sols unes trepitjades que divaguen,
vibren en l'immensitat de l'espai..!

●

Focius fa notar en un «meridià» de l'admirable secció de «Les Lletres», a «La Publicitat»:

«Novo-romanticisme. — Per a Antonio Marichalar (Revista de Occidente, gen. 1931), allò que impedeix a molts de reconèixer el romanticisme intrínsec de l'art actual, és l'equívoc que, probablement, els més romàntics són els anomenats super-realistes (Marichalar es refereix als «surrealistes» de la secta de París, les produccions d'alguns dels quals semblen d'Espronceda. Insistim en aquesta distinció entre el super-realisme universal i el «sur-realisme» parisenc per a evitar la confusió que cometen el indigents provincians d'ací que al·ludíem fa poc, admiradors o adversaris d'aquella interessant secta francesa). Aquests Esproncedes retardats són freqüents entre l'estol d'escriptors espanyols que s'anomenen ells mateixos «vanguardistas» i entre alguns dels seguidors de Breton. Aquests «sur-realistes» són una supervivència vuitcentista, un pòsit llefiscós».

●

Continuant les nostres busques poètiques, robem de la ben proveïda cartera de J. Amat i Piniella, els següents epígrames:

—No ensumes ginesta.
Es l'ala d'un canari.

* * *

Es una hora sommolenta!
La suma dels quadrats dels catets
és igual al de la hipotenusa.
¡O Pitàgores!

NEGRE

Amb un glavi de llum
tallo un tros de foscor...

EL SOL

Or fi, finíssim,
imponderable, de galimatia...
¿Els veus aquells cabells?
Són d'ella,
rossos, d'or, de sol...

* * *

El cel té un matiç de cadmi.
Jo ploro...
Morint el dia, mor el meu esperit.
Quin tedi m'inspira
la groga llum de l'artifici!!

●

...I de la cartera—privada, quan es poètica—de J. Martí Farreres, n'extraiem, amb gran turment de l'autor, una petita mostra:

«Això s'acaba...

Totes les finestres donen al port
[de la meva ànima:
escletxes, i l'aire
que travessa móns;
l'aire, l'aire que es perd
en l'oceà
de ma cançó.

Totes les hores t'escolto
agenollat,
totes les hores, dona,
però no puc més,
trobo alguna cosa que em turmenta:
escletxes, i l'aire,
l'aire que travessa móns».

www.memoria.cat

cabaret

dibuix de

basiana

www.memoria.cat

ara - posicions

—Hem rebut tres exemplars del manifest llençat pel senyor Angel Planells, en defensa del surrealisme i dels surrealistes. Felicitem el signant d'aquesta reivindicació dels valors sobrerrealistes, pel seu entusiasme, per la seva bona voluntat, pel seu esperit modernista i modernitzant sense reserves. No podem, no obstant, adherir-nos al manifest, perquè no som surrealistes, ni el surrealisme en insteressa en cap altre sentit que no sigui en el de mer assaig o en el de vehicle per desplaçar-nos més ràpidament dels escarafalls i motlles tradicionals.

—En la conferència «Progrés et Civilisation» donada pel Comte von Keyserling, al Conferentia Club de Barcelona, hi trobem el següent paràgraf:

«No hi ha progrés ni en religió, ni en moral, ni en art; només hi ha progrés en el domini de la intel·ligència» Es cert, però creiem, que si bé no hi ha un progrés en l'art, en la religió, en la moral, hi ha una evolució que porta el mateix desenvolupament del temps i dels coneixements científics. No hem de mostrar-nos refractaris a aquest desenvolupament ja que és natural i lògic. Ens ha de repugnar tot tradicionalisme que ens deixi en un nivell inferior al controlat per l'estat de civilització universalment reconeguda.

—No podem deixar de mostrar la nostra disconformitat amb l'art del pianista Rubinstein No ens plauen aquells devassalls de «divisme» en el «Nocturn» de Scriabine, per exemple, ni ens pot agradar la música de Chopin quan gairebé es converteix en música de Rubinstein.

Huriem disfrutat molt en la Petrouchka i en les dances de Falla a no ésser pel regust que ens quedava de les anteriors interpretacions segons l'ordre del programa.

—En la pàgina «Les lletres» del «Diario de Avisos» (celebrem l'existència d'aquesta pàgina) del dia 27 d'aquest mes, Joaquim Rovira ens qualifica, en la seva crònica «Del pairalisme al floralisme», de «novella revista sobrerrealista manresana». La qualitat novella de la nostra revista comença a ésser matèria discutible; la qualificació de sobrerrealista demostra un deconèixement absolut de la nostra posició modernitzant i ultra-individualista; i la naturalesa de manresana només pot aplicar-se a la nostra publicació en un cert sentit material: «ARA» és oriunda de Manresa, ben cert; espiritualment, però, d'on és originària? L'ànima és nostra, diem en aquesta ocasió. Insistim en què no som sobrerrealistes; no entenem com se'ns pot aplicar aquesta denominació, sense com va ni com costa. El senyor Rovira, en el referit comentari, qualifica l'Angel de Montserrat de poeta rerassegat i d'afortunat autor de «Les Noies de Fábrica». Ens reservem l'ocasió, sense ésser sobrerrealistes, de reivindicar el sobrerrealisme, en contraposició a l'humorisme incomprensiu.

---

carnet

Anys enrera, quan un grup d'intel·lectuals va girar l'esquena al pairalisme imperant i féu conèixer a Catalunya les noves modalitats artístiques franceses, particularment l'impressionisme, Raimond Caselles, amb el seu daler de renovar-se sempre, al parlar en les seves «Etapes estètiques» del pintor impressionista nord-americà Whistler diu que és digne de notar-se «aqueixa aspiració en què coincideixen amb unànime sentiment les arts i les lletres dels nostres dies a l'afirmar, amb paraules i amb fets, que la finalitat de l'obra bella és promoure la sensació».

Si nosaltres, tota la nostra generació, som una maduració, una evolució, una afirmació nova d'aquest sentit de les arts; si les nostres afirmacions avantguardistes no són res més que una intel·lectualització superada de la sensació, no sols tenim raó d'existència per la nostra pruïja de renovament, sinó que en tenim pel pes d'herència, per la necessitat, per l'evolució històrica de l'estètica. Que la nostra cultura és una continuació de la d'avant-guerra, malgrat el canvi que ha sofert la faç de totes les manifestacions intel·lectuals i humanes, crec que és innegable, car si seguim la trajectòria, les reaccions, àdhuc les destruccions que han realitzat les nostres promocions, veurem clarament que ens resten encara vivents i com a testimoniatge, les inquietuts d'aquestes desaparegudes manifestacions.

Per aquesta doble raó històrica i de renovament, els que ara lluiten per la cristalització, per la creació de noves estètiques afirmadores de noves individualitats, tenen una assegurança de vàlua positiva, una certenitat d'objectiva representació.

I encara que no hi hagués la raó històrica, el sentit de continuïtat evolutiva; si la nostra cultura s'hagués desvinculat de les cultures anteriors, no per això tindrien els nostres realitzadors menys raó d'existència, car aleshores fóra el començament, el difícil començament, la base d'un nou món que començaria amb ells, sols per la conciència, per la voluntat, per la suprema afirmació del «jo» que vol crear.

n.

imp. p. alcaraz de bausili; passeig, 51, teléf. 443 - manresa

www.memoria.cat

MINORISA SAVITAS

Manresa, Agost de 1932 Núm. 6

MARGES

Literatura i revolució

Crisi social dels valors burgesos; bancarrota de l'imperialisme capitalista; afirmació conscient del proletariat: heus ací una desfeta i una transformació que ha donat a la configuració del món d'avui, una agitació i un estat de coses de tal naturalesa que ha determinat en la literatura una nova direcció i una inèdita recerca. Aquesta actual producció literària, però, no es presenta gens uniformada i quasi sempre amb característiques divergents; per això, doncs, és impossible tota fixació i tota filiació sintetitzada. En certs autors que ells mateixos es diuen comunistes,—com per exemple Panait Istrati i Liam O'Flaherty,—apareix més aviat un individualisme anàrquic que els porta a combatre durament la performança bolxevista de U. R. S. S. En altres—com Glaesser, Toller, Upton Sinclair, Dreisser, posem per cas—tota la seva literatura és una protesta amarga i una sàtira mordaç contra la dominació capitalista, sense que això vulgui dir una confessió «conscientment» revolucionària. Cal tenir present que gran part de la literatura de post-guerra, l'alemanya sobretot, que palesa la crisi de la burgesia, representa més que res, una queixa d'aquesta mateixa busgesia que se sent caure. Així, doncs, aquesta nova modalitat literària en la qual es veu representada l'actual època de desengany, ve a significar una inquietud i una depressió, una temença i un escepticisme, més aviat que una voluntat d'una radicalitat social renovadora. Aquest estat, fins i tot ha pres configuracions francament morboses; així per exemple, certes provatures d'heterodoxia revolucionària com la dels surrealistes Breton, Dalí, Clèvel, que ens exhibeixen una depriment malaltia monstruosa.

El fet que tota acció revolucionària pressuposi una disciplina austera, repugna amb l'individualisme de la majoria de les promocions intel·lectuals. I es dóna el cas, que aquesta queixa contra els valors socials d'avui, només té per més enllà una concepció utòpica de reafirmació que sens dubte no passa d'ésser una subjectivitzacio. Hem dit tot això, naturalment, des d'un punt de vista socialment crític i sense entrar en un terreny d'estricte valorització literària. El fet essencial i indispensable és que aquesta literatura representi fidelment les forces ambients i les modalitats socials d'avui, independentment de tota confessió sistematitzada i de tota documentació precisa; i en aquesta posició s'entra ja en un altre cercle exclusivament personal que va més enllà de la simple especulació col·lectiva. Per això, és alliçonador i simptomàtic, el fet que aquesta manifestació literària, hagi tingut una àrea més gran de desenvolupament a Alemanya on la fe en una civilització ha caigut i es cerca una revenja — una Alemanya antioccidental si creiem Massis — i a Nordamérica, on el sistema capitalista arribà a la més alta expressió d'inconsciència. A França, per exemple, la novel·la de post-guerra — Duhamel, Chadurne, Green, Bernanos—es mou més aviat dintre els límits d'un conflicte psicològic i de moral, a marge de la immediata palpitació social. Així mateix, amb prou feines es pot parlar d'Anglaterra, car la seva literatura ens dóna una sensació quieta de continuïtat; no hi ha hagut cap transtocació radical.

Tota aquesta col·laboració intel·lectual a l'obra d'enderrocament és valuosíssima; ara, que després i en el transcurs del temps, si arriba l'hora d'afirmació revolucionària. ningú no pot assegurar si aquestos mateixos intel·lectuals seran una veu disconforme. Així, Gorki proclama en aquests moments de dictadura proletària, una llibertat artística; recordem Gumiliev, fusellat quan el complot dels intel·lectuals; hem vist Trotzky revolucionari de formació intel·lectual, a l'exili. I no sols aquests que foren homes de la revolució, sinó també molts de la jove generació. Ací tenim Ilia Erenburg, l'actitud revolucionària del qual és d'un anarquisme depriment i esqueixat, malgrat les seves innates qualitats intel·lectuals com ho demostra en el seu «Julio Jurenito». Cal tenir també present una altra cosa; fer una literatura doctrinalment socialista, no és pas el mateix, precisament, que fer una literatura d'una ortodoxia estatal. Diem això, pensant en les diverses realitzacions i provatures de la U. R. S. S. Recordem un Essenin, poeta camperol i per tant instintiu, que es caracteritza pel seu «jo» posat a primer terme; veiem Maiakovski, estrident i oficiós que ha escrit poemes «sota l'influència d'Apollinaire» segons diu Paul Morand; encara és ben palesa en la literatura revolucionària, la influència dels darrers simbolistes com Bieliy, Blok, Briusov. I bé: la prosa

(A la pàg. 8)

www.memoria.cat

LES ARTS

Els "objectes surrealistes". La vida, després de la guerra 1914-18, ha emprès una cursa folla i desequilibrada. Les acrobàcies i els «obstacles» atlètics han estat una realitat tant en la vida física normal com en la de l'esperit. Hom ha hagut de fer tasca de taumaturg per no passar a ésser víctima de la crisi econòmica, de la mateixa manera que han calgut tota mena d'esforços per a renovar-se espiritualment d'una faisó constant, donar a cada instant de l'existència una nova faceta que fos una convergència exacta de les inquietuds del moment, i no caure en una regressió que hauria significat una covardia o, si més no, una claudicació completament extemporània i per força ineficaç.

El surrealisme ha estat la darrera tendència que s'ha definit d'una manera clara i incisiva. Però el surrealisme, com abans el futurisme, el cubisme, el purisme, el neo-classicisme, el dadaisme, el neo-academisme, el neo-romanticisme, l'expressionisme, el nunisme, etc., ha estat una víctima dc la vertiginositat del nostre temps. El surrealisme, estricte seguidor de les normes bretonianes, ha mort en la pau del Senyor. Els seus pintors—o anti-pintors, com volgueu!—s'han desviat els que menys o han desertat els que *més*. En els seus darrers temps van caure en una confusió lamentable. La barreja de col·lectivisme i de surrealisme que pretenien fer l'Aragón, Crevel, Peret, Breton i el nostre Dalí, entre altres, ha resultat explossiva i tot se n'ha anat en orris d'una manera poc menys que absoluta. Unicament n'ha restat una experiència fructuosíssima. I així hem vist com el mot «surrealisme» ha passat de substantiu a qualificatiu. En els cercles artístics hom no parla ja de «surrealisme» sinó d'«objectes surrealistes». Diferència notabilíssima i ben explícita!

Salvador Dalí definia els «objectes» surrealistes com a «*documents* al marge de tota preocupació plàstica o formal, essent del tot eliminat dels dits «objectes» la més lleu concessió a l'efectisme visual. Els «objectes» un cop «transcrits» són confeccionats per obrers extranys a l'activitat superrealista, de guisa que en llur realització no influeix la concepció poètica o plàstica de llur «autor». Car és cert que tots aquells objectes on les intencions poètiques o plàstiques de llurs autors són paleses no passen d'ésser «objectes d'art» (recordem la fòbia dels surrealistes contra l'art, que ells nomenen putrefacte) d'una qualitat especial». Més enllà defineix els «objectes» com a «transcripció d'al·lucinacions degudes al «pur atzar». J. V. Foix els definia al seu torn com a «exterioritzaciò plàstica dels fantasmes himnagògics, afectius i onírics, dels automatismes d'origen estètic i de les fantasies «diurnes i experimentals» segons paraules dels propis surrealistes». «Els objectes surrealistes no són, en els parisencs, sinó objectivacions crues de dalers col·lectius entenedors per tots els estudiants interns de seminari o universitat, per tots els minyons de qualsevol lleva en llur vida de caserna».

Segons el mateix autor (si parlem tant per boca d'altri és perquè encara no coneixem res d'una manera directa) Joan Miró, el pintor surrealista independent, forma a part, malgrat de dedicar-se també a l'«objectisme». La qualificació que més escau a la seva activitat és la de «pessebrisme astral» (continuació del «cosmicisme» d'abans). L'única diferència entre ell i la secta parisenca rau en la «puresa d'intencions» que caracteritza Miró, la qual el situa lluny del sexualisme, del sadisme i de l'ocultisme dels altres «objectistes». Gasch deia que d'una manera absoluta, només l'interessen els objectes de Miró, precisament pel que contenen de poesia i de somni. Posició antípoda a la de Salvador Dalí!

Nosaltres que solament pretenem informar amb les poques dades que tenim a l'abast, no podem opinar, encara. De l'«objectisme» ens interessa el que té d'actualitat i ens plau, en principi, allò que respira de «pas endavant», de no-claudicació, aquell delit inel·luctable de renovació.

Avui dia, el rectificar-se és una covardia; l'evolucionar, en canvi, ha d'ésser una suprema aspiració col·lectiva. Ara que, hi ha moltes maneres d'evolucionar!

* * *

Les exposicions "Ara". — «Basiana i deixebles» — pintura — l'una; «Basiana, caricaturista», l'altra. Dues manifestacions d'una mateixa personalitat, dues facetes d'un temperament, receptor a Manresa de la inquietud universal d'aquests darrers temps. Basiana i els seus deixebles o hereus, en formen una sucursal. Per això han estat tan maltractats. Algú— expressió d'una atròfia de la sensibilitat—ha arribat a afirmar que si Basiana deformava, era per despistar la seva manca de dibuix. Les persones no s'ho han cregut mai.

Basiana, ultra posseir una bona dosi de cultura com a dibuixant—una visita al seu estudi pot fer claudicar el més escèptic—té un sentit agut de l'harmonia formal—ho demostren les caricatures—i del ritme colorístic. Una sensibilitat molt afinada l'obliga a evadir-se sovint de la realitat i anar a cercar les expressions que satisfacin les seves pruïges, al camp de les experimentacions més arriscades i contraoposades. Si Basiana deforma — diem nosaltres — ho fa empès pel seu instint i seguint una irresistible impulsió temperamental. Per altra banda Basiana és el perenne i subtil vagabund de la pintura. Puix que com qualsevol vagabund va d'ací a allà i d'allà a ací, sense adoptar mai cap posició definitiva. I això, perquè no pot desempallegar-se d'una inquietud constant, perquè la seva personalitat voluble i amplíssima, imposa els seus capricis amb una tirania afeixugadora. Basiana no té la culpa que li manqui un estil ben definit i estable. El pintor de «La noia del ventall verd» no fa més que obeir una força superior, un dictat inel·luctable.

Joan Cots va fer una vegada, uns pecats molt grossos. I ara se'n penedeix. I el xicot està trist i no gosa aixecar els ulls de terra. Només quan es fa fosc sembla aconsolar-se. I únicament llavors, es sent amb prou forces per a treballar. Es quan expia les seves culpes. Les pintures negres, fosques, terriblement corprenedores i emocionants, són un resultat de la història de la seva vida. Les obres d'En Cots ens commouen tan com un Kandinsky, com un Neuen, com un Munch, com un Seehaus, com un Klee o com un Marc. Si algú volgués redimir en Cots dels seus pecats terribles seria pitjor que un assassí. Malgrat tot, però, ens plauria un Cots una mica més esbandit, dintre de la mateixa orientació.

En Celestí Puigcerver té un munt de bones qualitats. Bon dibuixant i molt expert en el contrast. Esperem més obres per a jutjar-lo definitivament.

Amat

www.memoria.cat

1932

Crònica d'espectacles. Espectacles? Si mal no recordo és amb aquest nom que hom bateja, en aquesta ciutat, les insípides porqueries amb què intenten divertir-nos. Els agraïm la bona intenció.

* * *

Cal reconèixer, però, que algun dia, no massa sovint, ens donen quelcom interessant. Consti que no ens referim a «Las Leandras» ni a l'èxit de l'any «La reina ha relliscat». Ara no recordem quan va ésser, però un dia van fer una cosa que ens va agradar molt.

* * *

Cinema. Dedicarem tota l'atenció que es mereix a l'espectacle més identificat amb el nostre segle.

Música. Quasi sempre que parlarem de bona música ens referirem al Jazz.

* * *

No ens sedueix el pairalisme ni ens fan cap efecte els altres *ismes* de més trascendència. Malparlarem sempre que calgui del teatre d'aficionats, però serem comprensius amb els *snobismes* ben orientats.

* * *

El ritme trencat, poliforme, de les *biguines* de Guadalupe i les cadències ondulants, geomètriques de les rumbes cubanes, acompanyen eventualment en la seva constant variació aquesta abigarrada confusió de milionaris, generals, ballarines, ex-reis, cocottes, gangsters i bisbes vestits de paisà, que hom anomena el gran món.

* * *

Blanca Negri ha format parella amb Pierre Clarel, el famós ballarí que varem conèixer en «Charivari», separant-se d'Alady. Amb aquesta avinentesa hem llegit crítics d'espectacles que lamentaven la desaparició d'una parella ideal i d'altres que es felicitaven perquè ara és quan ens acostem més a la realització d'aquesta perfecció. Hi ha algú que sàpiga quins elements cal reunir per obtenir una parella mixta ideal? Cal cercar que el color dels ulls d'ella faci joc amb el pull-ower d'ell o que el bru o el ros dels cabells de cada un produeixin les mateixes vibracions?

En music-hall s'accepten tota classe de trucatges malabarismes i contrastos en música, decorat, vestuari, gest i anècdota. Doncs el què es fa amb els llums i els colors, també es podria intentar amb els artistes, reunint temperaments i personalitats ben oposades. La parella que actua a duo cal que es complementi mútuament i això s'obtindria cercant sempre els contrastos més cridaners; p. e.: A una actriu d'estatura menuda i fina, gest delicat i veu captivadora, poseu-li al costat un home de tipus atlètic, veu abaritonada i gest descordat. Potser seria per aquest camí que s'aconseguiria reunir una parella perfecta.

* * *

Amb un bar de 10 ms^2 i dues habitacions d'hotel per tota decoració i Sidney Fox, Lewis Stone i Paul Lukas per intèrprets, John M. Stal ha obtingut un interessant film; el més remarcable de les estrenes d'aquests darrers mesos.

Els constants desplaçaments de la «cámera» i la ràpida successió d'imatges en plans diferents, fan oblidar el reduït espai en què es desenrotlla. Aquest film que quasi ha passat desapercebut es titula «L'instint de l'amor».

* * *

«Sing, you sinners» (Canteu pecadors!) de Sam-Coslow i W. Frank, és un blues dels darrers que hem sentit. Evoca el misticisme religiós i el supersticiós histerisme de l'ànima negra que en les escenes del jubileu d'Aleluya tan bé va saber plasmar King Vidor. Ens l'ha fet conèixer Ramir Torres en col·laboració amb l'orquestrina Tardà.

* * *

Dels no massa llunyans temps de la nostra infantesa, recordem entre les taques de l'uniforme del general Weiler i les *meriendas fraternales*, unes melodies canalles que ens havien dit que eren *habaneras*. La música cubana, al passar pels instruments apedaçats dels músics d'envelat amb coll de cel·luloide i bigotis de traidor, s'havia convertit en un gènere genuïnament, estúpidament nacional. Hem sentit l'orquestra típica cubana que ha actuat a Sant Sebastià i ens hem donat compte d'aquesta gran diferència.

Detall que justifica tot un desastre colonial: Els nostres pares no havien arribat a comprendre ni la música cubana.

* * *

BALL DE SOCIS: Amb el meu amic Q. hem anat a veure un ball de socis.

L'aire enrarit, de gust de pols de cuir cremat amb il·lustracions de perfums barats.

Una multitud descolorida passa davant nostre. Els moviments i contorsions que els suggereix un ritme imperceptible (parodia vil d'unes dances i uns ballables que de sí mateix ja eren dolents) i la desesperació amb què s'agafen l'un a l'altre, fa pensar en els moments suprems d'uns nàufrags sense salvació.

Observant les espatlles dels trajos virolats de les balladores, es desperten en mí les reminiscències policíaques del subconscient (Conan Doyle, probablement) i veig damunt de cada una tot un lamentable fitxer de comprometedores marques digitals. Detall interessant per al pare que vulgui identificar un futur o indispensable gendre.

—Veus—em diu l'amic Q.—aquell tan petit que balla amb una dona que en fa dos com ell? Doncs va començar fent versos surrealistes.

Un filat inexpugnable d'ulls vigilants i xafarders volta els balladors que amb cara congestionada i molls de suor disfruten com uns condemnats a treballs forçats. *Els sirgadors del Volga* seria la música més escaient per sincronitzar l'escena.

Ara sento una petita alleujança en el meu neguit. Cerco el motiu. Es que l'orquestra ha finit el «pericón».

Tot mirant les parelles que de *bracet*, l'una darrera l'altra, ventant-se i amb cara de jugar a casaments van voltant la sala, jo pregunto al meu amic: Sap aquesta gent que amb el dancing o cabaret ja fa temps que hom ha trobat una solució elegant i confortable per la dança?

Guilà

www.memoria.cat

Juraments en bicicleta

A J. Martí Farreres, avi.

Havies estat l'amiga d'un oncle meu,
i em consta
que et plavia, més que mai,
quan voltava a l'entorn teu,
muntat a la bicicleta dels amors segurs...

Quan t'ensenyava, dibuixat,
l'infant que tindrieu, més tard,
així que els ocells
haurien oblidat el to de llur veu
i els avions abastarien nius d'estels
dintre els recers de cada migdiada.

També sé que l'oblidares
un cop hagué caigut de la seva bicicleta...

J. Amat i Piniella

Del recull en preparació «METEORS».

www.memoria.cat

Un altre conte

Primavera

La Primavera, rebeca, no acabava d'instaurar-se a plenitud. Només dintre el cor la bullida de noves ànsies era infal·lible i triomfal. L'apoteosi vindria més tard: Vindria a cloure amb gràcia deliciosa l'espectacle. L'espectacle d'un cor sulfurat de goig, d'una víscera en ebullició delitosa, d'un cor BULLENT DE PASSIÓ I DE QUIMERES. Un cor a la tassa o en bany maria, o a la graella, que és igual. Però és horrible que el cor no pugui estar tranquil ni en la tongada primaveral! Es horrible que el cor hagi de fer sempre el trist paper d'espectacle, l'amargant rol de titella. Jo voldria, en canvi, el cor espectador, tranquil, quiet, espectant...

La primavera, què hi fa! El cor podia ésser engolit per la turbonada del mal temps, en la seguretat que aviat es convertiria igualment en el plat de moda: «Filets de cor en ebullició primaveral», «Cor amb tomàtecs primerencs sensibles» o «Cor il·lusionat amb cebetes». El cor, com a espectacle que és, està acostumat a les pitjors inconveniències, a les més enverinades crítiques. El més terrible hauria estat que la dissort hagués estat subvertida. Tremebund hauria estat un enunciat així: «CEBES amb trossets insignificants, minúsculs de cor». Però dels espectadors de la vida, dels mirons de la tragèdia, podeu esperar-ho tot: ells són els veritables titelles, farsants, facciosos, CRIMINALS! Són descendents immediats de l'eina cavernària. No en tenen prou amb què la sang degoti; volen veure-la córrer, sentir-la vessar, oir-la discórrer pels pedruscalls de l'ànima en tragèdia...

Així els espectadors de la meva joia volien minvar-la amb l'esclat de la seva curiositat concupiscent. I la tossuderia clínica dels elements es conjurava a fer-me la benestança impossible, inútil. INUTIL! Aquesta és una paraula inventada pels espectadors de la meva petita tragèdia. Tot és inútil fora de l'òrbita on les seves urpades arriben fatals; tot és balder, lluny de les aspiracions del seu badoqueig morbós; tot és inútil: el què es crema, el què renaix, el què lluita; tot és superflu; l'afecció, l'odi, la desafecció, la SUPERSTICIÓ INTERESSADA!

Tot és balder, i se'm tancaven les finestres de la meva il·lusió. Mal temps, per històries; mal temps, per l'amor; mal temps, per la vida. En aquelles hores primaverals sense primavera, la consigna dels espectadors era aquesta: el mal temps. S'ho jugaven tot per poguer arribar a desautoritzar l'ebullició del cor. Quan cauria el teló cridarien àdhuc desaprovant l'obra. No demanarien l'autor, sinó el censor; no el poeta, sinó l'empressari. Quan cauria el teló començaria l'obra d'una enemistat ancestral reproduïda en el vell escenari putrefacte: l'home contra ells, l'home tot sol contra ells. L'home tot sol contra el buit al seu entorn. L'home tot sol en la terra.

Vent: l'huracà de les fredes observacions. Pluja: el xàfec de les reflexions despiadades, imparcials. Aigua! Aigua! I el fred que arrassa la primavera com si fos una flor maligna. I la turbonada heroica que no claudica i abat el calendari i mortifica els pronòstics dels càndids vidents. Vent i pluja. I un xiulet sinistre sota els teulats; i la por, i el temor.

I un darrer intent, perquè el cor no s'abatia i continuava, rebel, independent, la seva ebullició lírica. L'espectador final, que un moment de la seva vida va creure's actor.

Cap a les vuit del vespre arribà el pare de Magda. Venia desolat, caigut, endolat per la nova fatal. Venia sense conhort, sense llàgrimes, DESDIBUIXAT!

Vaig donar-li llum amb una candela negra. Però ell no se n'aconhortava d'una candela. Per la festa major, el ciri pasqual, vaig dir-li. L'aire de l'estança tenia una acidesa que amargava la boca; jo escupia sàtires, calumnies, venjances, oprobis. Ell escoltava les jaculatòries estrafolàries del seu cor de ceba. Però no passava res, en realitat. Hi havia un timbre sense nota a la porta. A baix picaven els claus d'una caixa. M'anava tornant foll, o és que xisclava un clau sense cabota, a baix, en el recó?

Magda...! Magda...!

Era un crit esgarrifós de basarda funerària. El martell retrunyia a grans cops damunt la caixa. Magda, l'amor. Magda, res. CENDRA. UNA CORONA DE MARGUERIDES. En els dies llunyans Magda havia cabut entera dintre el vas del meu cor. Com una rosa sense esfullar, com un pensament de mil colors... I res: ja era ben morta i llarga damunt un llit o un canapè. Però no passava d'ésser per mí un espectador del meu gran deliri. El cor continuava la seva ebullició lírica. Magda! Magda! La teva mort, què? Sento el cor, el cor—bull, salta, trota, crema—no vull saber res més... Sento els claus que piquen en la caixa...no em fan cap efecte...

J. Martí Farreres

www.memoria.cat

NOTES

«El cinema soviètic» — Josep Palau. — Es perillós parlar d'aquest llibre en una secció destinada únicament a crítica literària. Parlar del llibre de Josep Palau amb extensió i en un pla crític, exigiria un article que ultra ésser llarg, estaria més centrat en una pàgina de cinema. Mirarem de parlar de «El cinema soviètic» des d'un punt de vista literari, procurant salvar totes les dificultats i totes les interferències.

Angel Farran a «La Publicitat» comentava aquest llibre en un to francament baix de sostre. Condemnar un llibre pel sol fet d'ésser un encomi d'un aspecte de la vida soviètica, que representa una activitat estrictament artística, com és el cas del cinema-rus, ens sembla francament una facècia que només pot explicar-se per una rivalitat pueril i absurda entre dos crítics de diferents punts de vista.

Nosaltres tampoc no estem d'acord amb el crític de «Mirador» en molts dels punts de vista que exposa en el seu llibre, però ens guardarem prou d'atacar-los si no tenim altres arguments que uns jocs de mans, més o menys expectaculars i dirigits a la burgesia innocent, que només es complau davant la rebentada tan eixorca com volgueu, però afalagadora de les seves opinions ben o mal encarrilades.

Josep Palau diu en el seu llibre: «Plató distingeix la filosofia de la retòrica, en què la primera fonamenta d'una manera raonable les veritats que proposa, mentre que la segona avença les seves opinions només damunt la força de la persuasió aconseguida amb els recursos d'una oratòria fal·laç. El cinema soviètic jo l'he qualificat d'oratòria visual, perquè efectivament, sembla amotllar-se als termes d'una tècnica de la persuasió destinada a les masses. A un individu hom pot tractar d'instruir-lo, esgrimint la lògica, però a una multitud mai! Cal emprar ací els crits, els gestos aparatosos, els llocs comuns verbals o visuals, segurs de desvetllar reaccions afectives inevitables. I el cinema rus no s'avergonyeix de procedir domagògicament. Si ell conté la veritat social, hom pot absoldre'l. La tasca és massa urgent per a detenir-se en escrúpols intel·lectuals, diran ells. Però com a arma de persuasió i d'infiltració social al servei d'una anarquia, tothom ha de denunciar-ne el perill, perill contra els interessos superiors de la cultura. Heus ací sintetitzat el pensament que ha guiat Palau en la confecció del seu llibre. Un punt de vista que no pot esgarrifar a ningú que tingui un mínimum de comprensió i d'amplària de criteri. El llibre té falles evidents. En primer lloc, una imprecisió i una vaguetat de conceptes, deficiències degudes, a ben segur, per un ús massa sovintejat de la disgressió i de l'elucubració de caràcter filosòfic. A voltes s'allunya massa del caràcter objectiu que hauria de tenir un text d'aquesta índole.

En segon lloc una manca d'il·lació, de *ritme* (segons expressió cara a l'autor de «El cinema soviètic»), en el transcurs de l'obra. Li manca una unitat, per altra banda tan necessària en un document que vol ésser precís i orientador.

Finalment una presentació descurada i unes proves pèssimament corregides.

Ja hem dit, que en moltes de les apreciacions de J. Palau no coincidim. Però això no interessa ací, si no és l'estricte fet de consignar-ho.

«D'ací i d'allà», revista trimestral.—«D'ací i d'allà», revista mensual morí ofegada per l'ambient poc propici als aliments espirituals, i a punt, sempre, de recollir les més imperceptibles i idiotes fluctuacions polítiques. En certa manera fou una víctima de l'actualitat, igualment com en un altre temps havia aconseguit una subscripció inflada per una mateixa causa, si bé dintre un fenòmen invers.

La segona època «D'ací i d'allà» és menys rica en quantitat, però segurament més pròdiga en novetat. A Catalunya no havíem tingut mai una publicació d'aquesta categoria, que respirés tan purs els aires 100 per 100 europeus i recordés aquells magazines que saben oferir-nos els alemanys (aspecte tècnic) i els francesos (sensibilitat). Fullejant-lo dóna la sensació d'un àlbum fotogràfic, irreductiblement modern, molt susceptible a totes les ondes d'avui i d'una amplària modèlica.

Es notabilíssim l'esforç del seu director literari i autor de la totalitat del text, Carles Soldevila, del fotògraf d'objectes, en J. Sala (molt ben orientat), del gravador Llovet i de l'editor Lòpez Llausàs.

Fem vots perquè tingui una llarga vida. **A.**

* * *

Balanç.—Des de què es deixà de publicar temporalment la nostra revista, han aparegut ací Manresa dos volums, que pel fet representatiu que comporten i per l'específica vàlua que contenen, no podem estar-nos de remarcar, encara que tard, la importància que aquest fet té per nosaltres. El primer volum aparegut fou el de poemes del nostre col.laborador J. Martí Farreres, que aparegué amb el nom d'«Això s'acaba»; el segon una visió de Manresa, feta per Vicens Prat i amb dibuixos d'Anselm Corrons, que porta per títol, «Un llibre verd».

«Això s'acaba» és la primera afirmació original i conscient que s'ha fet a casa nostra. Es una interpretació lliure i voluntariosa d'una renovació poètica. Un sentiment ingènit del ritme, una contenció del llenguatge i una especial expressivitat del vers, ens dóna una constant sensació de trobar-nos davant un poeta independent i personal. Sense haver-hi en aquest volum una plenitud de domini tècnic, hi ha sempre una voluntat reeixida d'afinament.

«Un llibre verd» és un aplec d'impressions personals de diverses manifestacions ben característiques de Manresa.

Una ironia intencionada i certera, un «reportatge» moral de tota la nostra psicologia petit-ciutadana, una plasticitat còmica de certs «tics» que no ens fan cap favor, tot en conjunt, apareix destrament narrat en aquest llibre de Vicens Prat. Els dibuixos d'Anselm Corrons, pulquèrrims i altament insinuadors. Un llibre intranscendental que recomanem a tots els nostres amics. **N.**

www.memoria.cat

Dibuix de Vilajosana

APUNT

* * *

Aquest vespre t'escriuré un poema de revetlla. D'allò que els provincians en diuen mal pronunciat «barbena». Te l'escriuré a l'hora d'anar a dormir que és quan es celebren les millors revetlles. Perquè jo t'escriuré una revetlla del record i de les il-lusions que estan sempre en vetlla. Revetlla feliç dels somniadors i dels poetes i dels detectius. Aquests dos darrers els faré anar sempre seguits o de bracet; perquè ells es desviuen igual en un culte piadós de les pistes insinuades. Pistes de crims, pistes de passions; tant-se-val. Però a tu et serà igual que en el poema de la meva revetlla hi entrin els homes del nas gros i de la pipa descomunal i de la gorra a quadres. Què hi puc fer si m'enfado sovint davant les incògnites dels meus estats sentimentals? Sota el signe de quin Univers? Influència de quines forces esotèriques? Potser el dia de demà trobaré esmaperduts quatre interrogants en el món sideral d'aquests fanalets de revetlla que encara birbillegen quinze dies després d'haver escombrat la pista. Ça com lla, el meu poema et podrà plaure, sense intrigar-te gaire. Jo faré ús dels recursos més angèlics i mullaré la ploma en la melmel.lada de la neutralitat. Jo et posaré en mètrica correcta aquell *blues* que ens va emocionar i tot. Els consonants seran repetidors i enfadosos i indefensos com les mirades indiscretes d'aquells veïns de ball. I tots s'acabaran en un mateix to agut. Jo et posaré en escrit aquella història que ens explicava la teva mare, i feta en vers coincidirà de prop amb els esgarips del darrer tango. Després vindrà la meva signatura que en una graciosa disbauxa s'estirarà i s'arronçarà i clourà deliciosament el poema. Després tindré cura de no esguerrar la distribució de les comes, car no n'escriuré cap. I te les guardaré per tu en un cistellet coronat de flors —les flors de l'objecte de regal — i et diré: «Té, posa els sospirs i els ais on més goig et facin».

J. M. F.

www.memoria.cat

soviètica d'avui, no ha pas trobat encara un ritme legítimament revolucionari; Pilniak se'n queixa. La submissió als programes polítics, la paraula que no segueix el dinamisme de l'acció, la preocupació d'una nova tècnica, el fet de l'adaptació, tot són dificultats a vèncer. Vençudes aquestes dificultats, vers on s'orientarà la literatura nova?

Separat i completament independent de totes aquestes manifestacions, ha sorgit l'art específicament proletari. A Rússia, malgrat els esforços de Sadofiev i Gherarnisov, és una cosa perduda en els tallers, artísticament dissonant i mediocre. Aquest art proletari, però, es presenta amb unes condicions perfectament determinades; els seus límits són clars i la seva determinació no deixa dubtes. L'art proletari fet per l'obrer o per a l'obrer que viu quotidianament sense cap reserva de riquesa, ha de bandejar totalment tota proclamació personal; és la suprema proclamació del «nosaltres» igualitari. Ha de reproduir objectivament totes aquelles necessitats i tota la mentalitat d'aquells a qui va dirigit; en aquesta situació, tota posició intel·lectualment personal és dubtosa. En tot cas, un art fet disciplina i cenyiment; una perpètua auto-limitació i una austeritat negativa. Malgrat que Berl, no cregui en un art proletari, pot afirmar-se la seva legitimitat i àdhuc necessitat; però només, com a fracció particular i limitada, i mai com a exponent i valor absolut.

Ara: personalment no volem treure conseqüències de tot això; només volem afirmar que les condicions indispensables de tota obra artística són les de representació d'una actualitat perdurable, sense cap control coercitiu, sense cap limitació disciplinària i sense cap predeterminació tendenciosa.

J. M.ª Niubò

Penya "ARA"

*

«ARA» recomença la segona etapa de la seva vida. Obra de joventut, i per tant ambiciosa i ben intencionada, en aquesta segona època ha volgut corregir tots aquells defectes i inexactituds que ha cregut es manifestaren en els seus primers números. Cap egolatria tancada i cap vanitat equívoca. Els que fem aquesta revista, coneixem fins on podem arribar, i fiscalitzem nuament la nostra obra.

*

«ARA» donarà la primera quinzena d'aquest mes, una conferència sobre «Arquitectura contemporània» amb interessants projeccions a càrrec de l'Arquitecte municipal interí, el nostre amic i consoci Pere Armengou.

*

També es projecta la celebració d'altres conferències. Hom parla de J. V. Foix i J. B. Claret.

CARNET

L'art local, desheretat i avorrit

Clausurada l'Esposició «Basiana i deixebles», podem dir sense cap mena d'atenuant que constituí un solemne fracàs comercial. Ja sabem que totes les exposicions d'art fracassen comercialment a Manresa; però ara no ens interessen les altres exposicions. Unicament dir d'una vegada que la penya «ARA», cenacle de migrats i menestrals recursos, ha protegit un esbart d'artistes locals; i afegir que, pel què pot deduir-se, aquests artistes són desheretats i avorrits sempiternament pel nostre burgès.

Unes quantes preguntes: Aquests senyors acabalats i benestants que visiten exposicions i més exposicions d'art i no adquireixen una sola obra, què hi tenen — quines andròmines, quines samfaines, quins parracs — en les parets dels seus respectius domicilis? Aquests senyors benestants i acabalats, per què es pensen que pinta i treballa i estudia l'artista? I aquests mateixos senyors, per què es creuen que es paren les exposicions d'art? S'imaginen, potser, que s'organitzen gràcia gratis per presentar-les a les seves crítiques ignorants i beneites i per donar marc a llur distracció banal i lloc a l'exhibició de llurs ventres impúdics i materialitzants?

I unes conclusions: *Primera*. El nostre home ric, el nostre burgès, no té dret a la crítica d'obres exposades; ni tan solament té dret al «m'agrada» o al «no m'agrada». *Segona*. Els artistes locals estan desemparats del diner. *Tercera*. Els artistes locals farien molt santament de conjuminar-se un art essencialment antiburgès. *Quarta*. Les seleccions artístiques locals estan acreditades. *Cinquena*. El burgès local està moralment en franca bancarrota.

I una conclusió per afegiment. No hi ha a casa nostra cap associació o corporació — llevat de la penya «ARA» — que salvi i aixequi titànicament el patrimoni local artístic; la putrefacció és, per tant, l'aspecte normal de la nostra vida manresana.

Cal, sens dubte, fer alguna cosa que tendeixi a subvertir aquest ordre de coses. Dir mal de la gasiveria no ens sembla oportú. Potser seria millor blasmar la insensibilitat, combatre la inconsciència, reduir la irresponsabilitat. I per damunt de tot, renegar constantment, malparlar tothora; únicament així la desburgesització pot ésser un dia a casa nostra una realitat colpidora.

I cal encara que l'artista no defalleixi i que prosperi. Que guanyarà la primera victòria el dia que llevi de la seva producció els empelts podrits d'aquest manresanisme estret i característic, que voldria protegir-lo i ampararlo paternalment, però sense pessetes. I el dia que sigui ell el primer gasiu i el primer agressiu.

Josep Ventallol

Imp. de P. Alcaraz de Bausili; Avinguda 14 d'Abril. — Manresa

www.memoria.cat